

ຂ្រួចនាក់ដំបូង និង ការបំរើ នៃ ទំនើបអ៊ូខេត្ត



ខ្នែដទេរកសាលាណាំងការបំបាត់ទំនើប ខ្នែដទី 2
មីថុនា 2003

ទៅនឹង រាជមាណិកការ ដំបូងទំនើបសាកិន

ຊູດເອກະສານ ດ້ວມການພັດທະນາ ຊູດທີ 2

ພຶດສະພາ 2003

ຈັດພິມໂດຍ ຄະນະກຳມາທີການແມ່ນໜ້າຂອງສາກົນ ທີ່ພະນິມເປັນ, ພຶດສະພາ 2003

ເອກະສານຊຸດນີ້ແມ່ນອ້າງອີງໃສ່ດັ່ງນີ້: Coates D., Ouch Poeu.Ubbolratana

Suntornratana, N Thanh Tung & Sinthavong Viravong. 2003. Biodiversities and Fisheries in the Mekong Basin. Mekong Development Series No. 2 Mekong River Commission, Phnom Penh, 30 pages.

© Mekong River Commission
P.O.Box 1112, 364 Monivong Boulevard,
Phnom Penh, Cambodia
Email: mrcs@mrcmekong.org

ຮູບຮັງໄດຍ່: Ann Bishop ແລະ Chris Barlow
ຈົດງາສະບັບໄດຍ່: Delia Paul

ຮູບປະກອບຈາກ: Chris Barlow, Tom Boivin, Peter Degen, Pierre Dubeau, Zeb Hogan, Jim Holmes, Jorgen Jensen, Sommano Phounsavath, Chumnarn Pongsri, Anders Poulsen, Niek van Zalinge, ແລະ ອົງການ WWF

ອອກແບບ ແລະ ຈັດລົງໄດຍ:

Sawaddh So

ແປເປັນພາສາລາວໄດຍ໌

ຄຳຕັນ ວັດທະນະທຳ

ຄວາມຄືດເຫັນ ແລະການຊື້ແຈງຕ່າງໆ ໃນອະກະສານຊຸດນີ້ ແມ່ນເປັນທັດສະນະຂອງຜູ້ຂຽນ,
ຊື່ບໍ່ຈະເປັນແມ່ນ ທັດສະນະຂອງ ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນໃໝ່ຂອງສາກົນ.

ຄໍານິຍາ:

ການປະມົງ ໃນອ່າງແມ່ນໜີ້ຂອງຕອນໃຕ້ ແມ່ນນີ້ໃນບັນດາແມ່ນໜີ້ ທີ່ມີຄວາມອຸດົມ ສົມບູນ ທາງ ດ້ວນການປະມົງໃນໄລກ. ມີຄວາມສຳຄັນເປັນຢ່າງຍິ່ງຕໍ່ ການດຳລົງຊີດ ຂອງປະຊາກອນ ທີ່ອາໄສຢູ່ ໃນອ່າງ 55 ລ້ານກວ່າຄົນ. ປະຊາກອນ ນັບລັນຄົນ ເຫັນນີ້ ບໍ່ພຽງແຕ່ຫາລາຍຮັບຈາກ ການທາປາ ການເກັບຮັກສາປາ ແລະ ການຄ້າຂາຍປາ ແລະ ສັດນີ້ເຫັນນີ້, ເຊົາເຈົ້າຍັງເຝຶ່ງຍາ ອາໄສ ການ ປະມົງ ເປັນແຫລ່ງທີ່ໄດ້ມາຂອງຫາດ ໂປຣເຕືອນ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ຜົນຂອງການຄື້ນຄ້ວາ ຂອງ ຄະນະ ກຳມາທີ່ການແມ່ນໜີ້ຂອງສາກົນ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ສະພາບ ການປະມົງໃນອ່າງ ແມ່ນໜີ້ຂອງ ແມ່ນຍັງຢູ່ໃນສະພາບທີ່ດີ, ແຕ່ມັນອາດຈະມີການປ່ຽນແປງໄປໄວ້ຂຶ້ນ ຖ້າຫາກການຄູ້ມ ຄອງ ການພັດທະນາຂອງຂະແໜງການອື່ນໆ ທີ່ອາດມີຜົນກະທົບທາງດ້ານລົບຕໍ່ສົ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນ ນີ້ນັ້ນ ທາກ ເຮັດບໍ່ໄດ້ດີ.

ໃນເອກະສານຊຸດນີ້ ຜູ້ຂຽນໄດ້ສະເໜີເຖິງ ຄວາມສຳຄັນຂອງການປະມົງ ໃນແມ່ນໜີ້ຂອງວ່າ ການ ປົກປັກຮັກສາ ຂີວະນາງູພັນ ແມ່ນເປັນບັນຫາໃຫຍ່. ພ້ອມນັ້ນ ຍັງໄດ້ ເວົ້າເຖິງ ໄພອັນຕະລາຍ ທີ່ມີຕໍ່ ຂີວະນາງູພັນ ຫຼືອາດເກີດມາຈາກ ຫັງພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກຂະແໜງ ການປະມົງ ແລະ ໄດ້ເວົ້າເຖິງ ມາດຕະການ ທີ່ຄວນນຳມາປະຕິບັດ ເພື່ອຄວາມຢັ້ງຢືນຂອງ ຂີວະນາງູພັນ.

ເອກະສານຊຸດນີ້, ກໍ່ຕື່ຊຸດເອກະສານ ດ້ວນການພັດທະນາຊຸດອື່ນໆຂອງອົງການແມ່ນໜີ້ ຂອງ, ແມ່ນ ເປັນການສະເໜີຜົນຂອງການຄື້ນຄ້ວາ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ອ່ານໂດຍທີ່ໄປ ສາມາດອ່ານແລວ ເຂົ້າໃຈ່ຈ່າຍ. ໃນການຈັດພິມ ເອກະສານຊຸດນີ້ ຄະນະກຳມາທີ່ການແມ່ນໜີ້ຂອງສາກົນ (MRC) ຫວ້າ ເປັນຢ່າງຍິ່ງວ່າ ແມ່ນເປັນການແຈກຢາຍ ເຜີຍແຍ່ ຜົນຂອງການຄື້ນຄ້ວາໃຫ້ກວ້າງຂວາງທີ່ສຸດເຫົ່າ ທີ່ເປັນໄປໄດ້ ແລະ ປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ສັງຄົມຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມສຳຄັນທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່ ຂອງນີ້ ແລະ ຂັບ ພະຍາກອນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນີ້, ແລະ ໃຫ້ເຫັນຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງພັດທະນາ ຕາມແນວທາທີ່ຢັ້ງຢືນ.

ທ່ານ Joern Kristensen,
ທົວໝາ ກອງເລຂາ,
ຄະນະກຳມາທີ່ການແມ່ນໜີ້ຂອງສາກົນ

ຄໍາຂອບໃຈ:

ຂໍ້ມູນ ທີ່ລາຍງານໃນເອກະສານຊຸດນີ້ ແມ່ນມາຈາກຜົນງານຂອງ ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາປານທີ່ຂອງ (AMF) ຂອງແຜນງານປະມົງ ຂອງຄະນະກຳມາທິການແມ່ນທີ່ຂອງສາກົນ (MRC). ໂຄງການດັ່ງກ່າວ ແມ່ນຕັ້ງຢູ່ກັບ ບັນດາສູນ ແລະ ສະຖາບັນການຄົ້ນຄ້ວາຂອງປະເທດສະມາຊີກ ດັ່ງລາຍຂຶ້ນ ແລະ ຫຼື່ຂ້າງລຸ່ມມື້. ຫຼື່ໄດ້ໃຫ້ການຮ່ວມມື ແລະປະກອບສ່ວນ ເຊັ່ນ: ວູກງານຄຸ້ມຄອງ ບໍລິຫານ ໂຄງການ, ນັກວິຊາການ ແລະພະນັກງານຊ່ວຍວຽກ ຈາກ ສູນຕ່າງໆເຫັນມີ, ສະນັ້ນ ແຜນປະມົງ ຂອງ MRC ຈຶ່ງຂໍສະແດງຄວາມຊົມເຊີຍເປັນຍ່າງຍິ່ງ:

- ກົມປະມົງ ຂອງ ລາຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຸງ, 186 ຖະນົນໂນລະດອມ, ຕຸ້ ປນ. 582 ນະຄອນຫລວງພະນິມເປັນ, ກຳປູເຈຸງ
- ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ການປະມົງ ຂອງ ສປປ. ລາວ, ຕຸ້ ປນ. 9108. ນະຄອນຫລວງວຽງຈັນ, ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
- ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ແລະພັດທະນາ ການປະມົງນີ້ຈີດ ອຸດອນທານີ, ຖະນົນ ສຸບປະກິດຈຸນນີ້ຍາ, ເມືອງອຸດອນ, ແຂວງອຸດອນທານີ - 410000, ປະເທດໄທ
- ສະຖາບັນ ການຄົ້ນຄ້ວາ ການລົງສັດນີ້ ເລກ 2 ຂອງ ສສ. ຫວງດນາມ, 116 ຖະນົນ ຫງູນດີງຈູວ, ເມືອງເບີ 1, ນະຄອນໂຮຈິມິນ, ສສ. ຫວງດນາມ.

ຮູບພາບປະກອບໃນເອກະສານຊຸດນີ້ ແມ່ນການປະກອບສ່ວນຂອງ ບັນດາທ່ານດັ່ງລາຍຂຶ້ຕໍ່ໄປນີ້: Chris Barlow, Tom Boivin, Peter Degen, Pierre Dubeau, Zeb Hogan, Jim Holmes, Jorgen Jensen, Sommano Phoumsavath, Chumnarn Pongsri, Anders Poulsen, Niek van Zalinge, ແລະ ອົງການ WWF. ສ່ວນ ກຣາບພິກ ແມ່ນການປະກອບສ່ວນຂອງກຸ່ມ Hatfield : David Dudgeon, Cesare Talarelli, ແລະ Robin Welcome.

ສາລະບານ:

ບົດສັງລວມຫຍໍ້

ບົດນຳ

ຊື່ວະນາງພັນ ຫາງນັ້ນ ໃນແມ່ນຕີຂອງ

ເພາະເຫດໄດ ຂື້ວະນາງພັນຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນ?

ການປົງບញງົບ ບາງຄວາມສຳຄັນ ລະຫວ່າງ ການປະມົງນຕີຈິດ ແລະ ການປະມົງ ໃນທະເລ.

ແຫລ່ງຂັບພະຍາກອນ ການປະມົງ ແລະ ການຊຸດຄົ້ນ/ການຊົມໃຊ້

ບົດບາດ ຂອງການລົງສັດນັ້ນ

ໄພ ອັນຕະລາຍ ທີ່ ມີ ຕໍ່ ຂື້ວະນາງພັນ ຫາງນັ້ນ ໃນແມ່ນຕີຂອງ

ສະພາບປັດຈຸບັນ ແລະ ອານາຄົດ ຂອງຊະນິດແນວພັນເປົ້າໝາຍ

ການຄູ້ມຄອງ ການປະມົງ ແມ່ນໄດ້ຕິດພັນກັບການຄູ້ມຄອງຂື້ວະນາງພັນ
ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງແລ້ວທີ່ລື້ອງ?

ຕົວຢ່າງທີ່ໄດ້ໃນການຄູ້ມຄອງການປະມົງ

ບົດສະຫຼຸບ ແລະ ເໜີຄວາມຄືດຄວາມເຫັນ

ບົດສັງລວມໜ້າ

ບັນດາແມ່ນນີ້ທີ່ຢູ່ໃນເຂດຮອນ ແມ່ນມີຄວາມໝາກໝາຍທາງດ້ານ ຂຶວະນາງພັນ ເນື້ອປຸງ
ທຸກ ກັບ ຄວາມໝາກໝາຍຂອງລະບົບທະເລ. ເປັນຍອນຄວາມສະລັບຊັບຊັອນທີ່ສະບັບສິນຂອງ
ລະບົບນິເວດ ວິທະຍາຂອງມັນເອງ, ບັນດາແມ່ນນີ້ເຫຼື່ອນີ້ ແມ່ນໄດ້ຮັດໃຫ້ການປະມົງກາຍເປັນ
ປະເພນີ ທີ່ສຳຄັນ, ແຕ່ມັນຊັ້ນັດ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ປະເມີນມູນຄ່າອັນແທ້ຈິງອອກມາເທື່ອ.

ການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນນີ້ຂອງ ແມ່ນເປັນນີ້ໃນບັນແມ່ນນີ້ທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນທາງດ້ານ
ຊັບພະຍາກອນປະມົງໃນໄລກ. ຄວາມໝາກໝາຍຂອງຊັບພະຍາກອນທີ່ຢູ່ໃນອັນສູງ ແລະ ໄກສິດ
ກັບ ວິທີຊີວິດຂອງຊາວຊົນນະບົດ ຮັດໃຫ້ຊາວຊົນນະບົດສ່ວນໝາກແມ່ນໄດ້ປະກອບສ່ວນໃນ ວຽກ
ງານການປະມົງ. ການທຳການປະມົງ ແບຍການຄ້າກໍມີປັກກົດໃຫ້ເຫັນຢູ່ທີ່ໄປໃນອ່າງ, ແຕ່ສ່ວນ
ໝາຍ ຈະມີ ຫັງຫາປາ ແລະ ລົງປາ, ໂດຍທີ່ໄປແລ້ວສ່ວນໝາຍຈະເປັນແບບທາປາ ແລະ ລົງປາ
ແບບ ເຄື່ອງຊີບ, ຂຶ້ງໃຊ້ເຄື່ອງມີການປະມົງຂະໜາດນີ້ອຍ. ຖ້າການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນຫາກ
ໝາຍເກີນ ຄວນ, ຂຶວະນາງພັນຈະໝັດລົງ, ຂຶ້ງຈະເຮັດໃຫ້ໂອກາດໃນການຫາປາໝູດນີ້ອຍໄປຕາມ
ແລະ ຈະນຳໄປເຖິງການສູນເສງອາຊີບການທຳມາຫາກົນ ແລະ ມີຜົນກະທິບຕໍ່ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ
ໂດຍທີ່ໄປ.

ບົດງານຈາກ ການປະມົງທາງທະເລສະຫຼຸບໄວ້ວ່າ ເນື້ອນນຳມາໃຊ້ໃນການປະມົງນີ້ຈີດ
ຕ້ອງໄດ້ ລະມັດລະວັງ ແລະ ເອົາໃຈໃສ່ ຂຶ້ງມັນມີໝາຍເຕື່ອນໄຂທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ. ໄພອັນຕະ
ລາຍ ຕໍ່ຂຶວະນາງພັນ ທີ່ເກີດຈາກບັດໄຈພາຍໃນ ຂຶ້ງລວມມີ ການຊຸດຄືນໝາຍເກີນຄວນ ແລະ
ການໃຊ້ ເຄື່ອງທີ່ມີຄວາມສາມາດທຳລາຍສູງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ໄພອັນຕະລາຍ ທີ່ຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດ
ແມ່ນ ມາຈາກບັດໄຈທາງມອກ ເຊັ່ນ ຈາກການກະທຳທີ່ເຮັດໃຫ້ສູນເສງອັນໃຫຍ່ໝູວາ ຂອງທີ່ຢູ່
ອາໄສ, ລະບົບນິເວດ ຂຶ້ງຈະນຳໄປຫາ ການໝັດລົງຂອງປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບນີ້.

ວິທີການແກ້ບັນຫາທີ່ເກີດຈາກ ບັດໄຈພາຍໃນຂະແໜງການປະມົງ ແມ່ນ ການນຳໃຊ້
ຮູບແບບ “ການຄຸ້ມຄອງຮ່ວມກັນ” (Co-management) ຂຶ້ງກໍລັງພວມມີການນຳໃຊ້ແຍ່ໝາຍ
ແລະ ມີປະສິດທິຜົນໃນການຄຸ້ມຄອງໃນລະດັບທີ່ນີ້. ການຄຸ້ມຄອງແບບການໃຫ້ສຳປະສານ
(Fishing lots) ກໍ່ມີການນຳໃຊ້ໃນອ່າງແມ່ນນີ້ຂອງ ແລະ ບ່ອນອື່ນໆ, ເພື່ອແນໃສ່ການຄວບຄຸມ
ການເຂົ້າໄປນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແບບເປີດກ້າງ ແລະ ເປັນເຄື່ອງມືນີ້ທີ່ ມີຄວາມສຳຄັນໃນການ
ປົກປັກຮັກສາ ຂຶວະນາງພັນ. ແຕ່ວ່າ ມັນຮູກຮ້ອງເຖິງການຄືນຄ້ວາວິໄຈໃຫ້ລະອງດ ກ່ອນຈະສື່ງ
ເສັມໃຫ້ນຳໄປໃຊ້.

ການລົງສັດນັ້ນ ກໍ່ຕ້ອງມີການຄຸ້ມຄອງ ເພື່ອຫຼືກລົງ ຜົນກະທິບ ຕໍ່ຊີວະນາງພັນ, ໃນນັ້ນແມ່ນ ການຫັນປົງນເຂດດິນທາມ ມາເປັນບ່ອນທຳການລົງສັດນັ້ນ ຂຶ່ງຈະຮັດໃຫ້ສູນເສົງຖິ່ນຢູ່ອາໄສ ໃນ ລະບົບນິເວດ ແລະ ການແຍ່ກະຈາຍຢ່າງກວາງຂວາງຂອງປາຕ່າງຖິ່ນທີ່ມາເຂົ້າມາລົງ ແຮດໃຫ້ການ ສູນເສົງຄວາມໝາກໝາຍຂອງສາຍພັນ ຫັງໄດ້ຍົງ ແລະ ໂດຍທາງອ້ອມ. ວິທີການທີ່ໄດ້ຜົນແມ່ນຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ “code of practice” ຄືການສຶກສາວິໄຈໃຫ້ລອບຄອບ ກ່ອນຈະນຳຊະນິດພັນໃດນີ້ເຂົ້າມາ.

ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ຂີວະນາງພັນ ແລະ ການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນດັ່ງອີງ ແມ່ນຍັງເປັນກຳລັງ ແຮງ ຕໍ່ ສົງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດ ຂຶ່ງສາມາດເປັນເຫດຜົນ ຕໍ່ລອງໃນການປ້ອງກັນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະ ທິບຈາກການຫຼຸດນ້ອຍຖອຍລົງ ຂອງລະບົບນິເວດ. ຍົກໃຫ້ເຫັນຄວາມສໍາຄັນໃນການວາງນະໂຍບາຍ ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ຂອງຂີວະນາງພັນ ໃນແມ່ນດັ່ງອີງ.

ບົດນຳ:

ຢູ່ໃນຂົງເຂດອ່າງແມ່ນທີ່ຂອງ ແມ່ນອຸດົມສົມບູນດ້ານການປະມົງ ຂຶ້ງປາຈຳນວນອັນຫຼວງ ຫຼາຍໄດ້ຖືກຈັບຂຶ້ນມາ ໃນນັ້ນ ປະມານ 120 ຊະນິດ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນໃນທາງການຄ້າ, ແຕ່ວ່າ ຊະນິດປາຈັບຫຼາຍແຫ້ງ ນັ້ນມີຢູ່ ປະມານ 10 ທາ 20 ຊະນິດ.

ຄວາມຕ້ອງການ ການຍືນຍົງຂອງຊົວນາງພັນ ແມ່ນໄດ້ຮັບຄວາມສົນໃຈຫຼາຍ. ຄົນສ່ວນ ຫຼາຍ ຄົດວ່າ ການທຳການປະມົງ ແມ່ນເປັນໄຂຕໍ່ຊົວນາງພັນ ອັນເນື້ອງມາຈາກ ຂະບວນການຈັບ ບາ ເກີນຄວນໄດ້ແຜ່ຫຼາຍ ພ້ອມທັງການໃຊ້ເຄື່ອງມືທີ່ທຳລາຍສູງ, ການຟຸມເຟືອຍ (ຂ້າປາແຕ່ບໍ່ຖືກ ນຳໃຊ້) ແລະການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ. ແຕ່ມັນເປັນຄວາມຈິງຫລືບໍ່? ເອກະສານ ຊຸດນີ້ ສະເໜີກ່ຽວກັບການປະມົງວ່າ ຄວາມຈິງແລ້ວ ມັນບໍ່ຮ່າຍແຮງປານນັ້ນ ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດ ແມ່ນ ເຮັດແວໄດ ຈຶ່ງຈະຂອກຫາວິທີໄດ້ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ ຂົວນາງພັນທາງນຳມີຄວາມຍືນຍົງ ຢູ່ໃນແມ່ນທີ່ຂອງ.

ລະບົບນິເວດ ຂອງແມ່ນທີ່ໃຫຍ່ໃນເຂດຮອນ ແມ່ນມີມູນຄ່າອັນມະຫາສານ ລວມທັງ ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງຊົວນາງພັນ ແລະເປັນບ່ອນທີ່ຜູ້ຄົນເພື່ອພາອາໄສທຳມາຫາກິນ. ແຕ່ເປັນ ພ້າເສັງດາຍ ມີແມ່ນທີ່ໃຫຍ່ຫລາຍສາຍ ໄດ້ສູນເສົງທາງດ້ານຄວາມອຸດົມຂອງຊົວນາງພັນ ແລະ ສະພາບສິ່ງແວດລ້ອມຊຸດໂຊມລົງ ອັນເນື້ອງມາຈາກ ຄວາມຕ້ອງການໃຊ້ນີ້ ແລະຊັບພະຍາກອນ ແຫ່ງນີ້. ຄວາມຈິງມີຢູ່ວ່າ ບ່ອນໄດ້ມີການເພີ່ມຂອງປະຊາກອນໃນອັດຕາສູງ ບ່ອນນັ້ນກໍ່ເຮັດໃຫ້ມີ ການພັດທະນາໄວຂຶ້ນຕາມມາ ໃນອ່າງແມ່ນທີ່ນັ້ນໆ.

ສະພາບແວດລ້ອມຂອງບັນດາແມ່ນທີ່ໄດ້ທີ່ໄປແລ້ວ ແມ່ນມີທ່າທາງຄ້ອຍລົງ. ມີແມ່ນທີ່ ຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍໄດ້ຖືກທຳລາຍ ຂຶ້ງບໍ່ສາມາດຈະປະຕັບປະຄອງການຂະຍາຍພັນຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ໃນນີ້ໄດ້, ຂຶ້ງເປັນຜົນກະທົບທີ່ຮ້າຍແຮງຕໍ່ປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ເພີ່ງພາຊັບພະຍາກອນທາງນຳເຫຼົ່ານັ້ນ. ຄວາມອັນຕະລາຍ (ຂາດແຄນ) ຂອງແຫ່ງນີ້ຈີດຂອງໂລກ ແມ່ນໄດ້ມີການບັນທຶກໄວ້ເປັນຢ່າງດີ, ແລະມີແມ່ນທີ່ຫຼາຍສາຍກໍ່ໄດ້ຖືກປົງນສະພາບໄປ ຂຶ້ງບໍ່ຢູ່ໃນສະພາບເປັນຂອງແມ່ໄປແລ້ວ.

ສ່ວນຫຼາຍເຊື່ອກັນວ່າ ໃນບັນດາສິ່ງແວດລ້ອມທາງນຳໃນໂລກ ແມ່ນມີແຕ່ທະເລ ແລະ ໄດ້ຍສະເພາະແມ່ນທຶນປະກາລັງ (Coral reefs) ເປັນບ່ອນທີ່ຊົວນາງພັນ ຖືກກະທົບເປັນສ່ວນ ຫຼາຍ ທີ່ຈຶ່ງແລ້ວແມ່ນບໍ່ຖືກສະເໜີໄປ, ການສູນເສົງຊະນິດພັນຈາກນີ້ຈີດຢູ່ມີຫຼາຍ.

କ୍ଷେତ୍ରନାଗପିନ୍ ମେନହାଲ୍?

ອົງຕາມ ກອງປະຊຸມວ່າດ້ວຍ ຄວາມໝາກໝາຍຂອງຊື່ວະນາງພັນ (1992): ຂໍ້ວະນາງພັນມີຄວາມໝາຍວ່າ: “ໃນບັນດາສັງຫຼິມຊີວິດຈາກທຸກໆກູສ່ວ່ວນໃນລະກ ເຊັ່ນ ເທິງຍິກ, ໃນທະເລ ແລະບັນດາລະບົບນິເວດ ທາງນີ້ ອື່ນໆ ແລະ ຊົ່ວະ ວິທະຍາ ຊົ່ງເປັນສ່ວນນີ້ຂອງລະບົບ, ແລະລວມທີ່ຄວາມ ມູກໝາຍພາຍໃນຊະນິດພັນ ແລະ ລະຫວ່າງຊະນິດພັນ ກັບ ລະບົບນິເວດ”

ดั้งนั้น, มันจึงบ่งบpegสัด และ พืดที่สามารถเบี่ยงเข้า ด้วยตาก่อนหน้านั้น และล้อมเข้าความเข้าใจของ ญาญด้านภาระพัน พายในขณะนี้พัน (เช่น: ความเข้าใจของ genes ช่วยเรറได้ให้ กามพัฒนา แมวพันของสัด และพืด) และความเข้าใจของมนุษย์ในบันเดต (เช่น: ข้อเสนอที่อาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของสัตว์)

บันຊีແດງກ່ຽວກັບປາມີກະດຸກຂອງ IUCN, ໃນຖານຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການສາບສູນ, ໄພອັນຕະລາຍ, ທີ່ບໍ່ໜັນຄົງຂອງຊະນິດພັນໃນບັນຊີດັ່ງກ່າວສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຊະນິດພັນໃນທະເລຍັງບໍ່ມີການສູນພັນ ເມື່ອປຸງປ ໃສ່ 96 ຊະນິດພັນຈາກແຜ່ງໆນັ້ນຈີດທີ່ສູນພັນໄປແລ້ວ ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງເຫັນແຈ້ງວ່າ ການສາບສູນຂອງຊີວະນາງໃນນັ້ນຈີດແມ່ນມີຫລາຍ (Figure. 1 ໃນສະບັບພະສາອັງກິດ). ສ່າງທີ່ໜ້າສົນໃຈອັກອັນນິ້ງຄືວ່າ ຢູ່ໃນບັນຊີແດງໄດ້ບັນທຶກໄວ້ວ່າ ມີນິ້ງໃນຫ້ຊະນິດຂອງສັດນັ້ນທະເລ ທີ່ຢູ່ໃນຂັ້ນອັນຕະລາຍຍັນ ການຈັບເກີນຄວນ ແຕ່ຢູ່ໃນບັນຊີສັດນັ້ນຈີດ ແມ່ນມີນິ້ງໃນຊາວຊະນິດທີ່ຈັດເຂົ້າຢູ່ໃນຂັ້ນອັນຕະລາຍແມ່ນຍ້ອນການຊຸດໂຊມລົງຂອງສະພາບແວດລ້ອມ (ສູນເສົງຖິ່ນອາໄສ ແລະເກີດມິນພາວະ), ບໍ່ແມ່ນເກີດຈາກການຈັບເກີນຄວນ, ໂດຍທີ່ໄປແລ້ວບັນຫາໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ແມ່ນເກີດຂຶ້ນກັບແຫ່ງໆນັ້ນຈີດຫາຍວ່າ.

ເບື້ງໃນແງ່ດີ ເຫັນວ່າຍັງມີຂ່ອງທາງໃນການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງນຳຈີດ. ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບ ຂຶ້ວວິທະຍາ ໃນແຫຼ່ງຂັບພະຍາກອນນຳຈີດ ກຳລັງແພ່ຂະຍາຍອອກ ຊຶ່ງສາມາດຢັ້ງຢືນການຍືນຍົງຂອງ ມັນ. ທາງດ້ານວິຊາການແລວກໍບໍ່ຢ່າກເຫັນໄດ, ແຕ່ມັນຮຽກຮ້ອງການຮ່ວມມື ແລະ ເອົາໃຈໃສ່ຂອງ ສັງຄົມ ສົ່ງສາຄົນແມ່ນການລີເລີ້ມການພື້ນຟຸສະພາບແມ່ນຫຼືຕ່າງໆຄືນ. ເວົ້າລວມແລວຢູ່ໃນບັນດາ ປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ການປະມົງຢູ່ຍັງເປັນປັດໄຈສາຄົນຕໍ່ການທຳມາຫາລັງຂຶ້ນຂອງ ຊາວ ຂົນນະບົດ.

ខ្លួនរាជរដ្ឋមន្ត្រី និងរោងចក្រខេត្ត

ມີຊະນິດພັນປາຢ່າງນົບຍີ 1200 ຊະນິດ, ແລະອາດຈະມີຫຼາຍເຖິງ 1700 ຊະນິດກໍ່ເປັນໄດ້ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນຈຳຂອງ. ຕົວຢ່າງສ່ວນນີ້ຂອງຊະນິດປາແມ່ນສະແດງຢູ່ໃນ Figure 2 (ເບິ່ງຢູ່ສະບັບພາສາອັງກິດ) ຄວາມໝາກໝາຍທີ່ສູງນີ້ແມ່ນໄດ້ລວມເອົາຫັງສັນນີ້ອື່ນໆ ແລະພິດນຳຕ່າງໆ. ຄໍາວ່າ “ ການປະມົງ ” ໃນອ່າງແມ່ນຈຳຂອງແມ່ນບໍ່ຢູ່ແຕ່ປາເທົ່ານັ້ນ ມັນແມ່ນລວມເອົາຫັງສັນນຳຫັງໝົດ ແລະຈະພວກພິດຕ່າງໆໃນນີ້ທີ່ສາມາດຊຸດຄືນຂຶ້ນມາໄດ້, ຜົນຜະລິດອາດຈະໝາຍເຖິງ 30% ຂອງຜົນຜະລິດ ຈາກການປະມົງຫັງໝົດ ແມ່ນມາຈາກສັນນຳທີ່ບໍ່ແມ່ນປາ ແລະພິດນຳເຫຼົ່ານີ້. ຈາກການສຶກສາທີ່ຢູ່ບໍ່ທັນລະອຽດ ບັນດາສັດແລະພິດນຳເຫຼົ່ານີ້ລົວແລວແຕ່ມີຄວາມໝາກໝາຍ ແລະສຳຄັນຕໍ່ລະບົບ ນີ້ເວດຫາງນີ້.

ຄວາມໜ້າແໜ້ນຂອງຊີວະນາງພັນໃນອ່າງແມ່ນຈຳຂອງ ແມ່ນຍົກນຄວາມໝາກໝາຍ ແລະ
ຄວາມສະລັບຊັບຊອນຂອງລະບົບນິເວດມັນເອງ. ແມ່ນຈຳຂອງ ແລະສາຂາຂອງມັນ ແມ່ນກຳເນີດມາ
ຈາກຮ່ອມຫົວຍ ພູເຂົາສູງ ໄຫຼັຜ່ານ ພູມີປະເທດອັນສະລັບຊັບຊອນ ຕາມວິທີທາງຂອງມັນຈຶນລົງສູ່
ທະເລ. ຜ່ານພູມອາກາດ, ພູມີປະເທດ, ຫ້າດີນຕ່າງໆ ນາງ ຂຶ້ງກໍ່ໃຫ້ເກີດສັບພະສູ່ ບໍ່ມີທີ່ສັນສຸດ.
ເຮັດປ່ານຈຳຕົວມປະຈິບີ ແມ່ນເປັນວິທີຊີວິດແບບນີ້ຂອງສົ່ງມີຊີວິດທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມອຸດົມ
ສົມບູນ. ຄວາມໝາກໝາຍກວັນ ແມ່ນຢືນໄປກ່ວາ ທີ່ພົບໃນເຂດດອກໄມ້ທະເລ (ປະກາລັງທະເລ).

ໃນແມ່ນໍ້າ ເຊັ່ນ ແມ່ນໍ້າຂອງ, ຂຶ້ງມີ ມໍລະສຸມລະດຸຜົນ, ການປ່ຽນແປງທີ່ຫຼວງໝາຍ ແມ່ນໍ້າ ໃຫ້ເກີດ ຖື່ນອາໄສທາງທຳມະຊາດສູງຂຶ້ນຕາມມາ. ໂດຍສະເພາະແມ່ນເຂດທີ່ງນັ້ນທົ່ວມຂອງ ແມ່ນໍ້າ. ທຸກໆຢືນ ການກະຈາຍເຂດນັ້ນທົ່ວມຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ ແມ່ນໍ້ານຳມາຂຶ້ງຄວາມອຸດົມສິມບູນຕໍ່ຊີວິດ ຂອງສັດນັ້ນ. ນັ້ນທົ່ວມດັ່ງກ່າວ ແມ່ນກໍ່ໃຫ້ເກີດ ບື່ນອາໄສຕ່າງໆ, ໃນເຂດຕ່າງໆ ໃນເວລາແຕກຕ່າງໆ ກັນ ພາຍໃນປີ ນິ້ງໆ, ຄວາມປ່ຽນແປງຢ່າງໄດ້ເກີດຂຶ້ນ ແຕ່ລະຢີ ໃນເວລາແຕກຕ່າງໆກັນ, ແມ່ນແຕ່ ຊ່ວງລະຍະເວລາ ທົ່ວມກໍ່ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງໆກັນ. ການຜັນຜວນຕາມທຳມະຊາດຂອງອຸທິກີ ທະຍາຂອງແມ່ນໍ້າ, ຫັງພາຍໃນປີ ແລະລະຫວ່າງຢີ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນໝາຍຕໍ່ການຍືນຍົງ ຂອງ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງລະບົບວິເວດ.

ຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງບົດບາດການຜັນຜວນຂອງລະບົບນີ້ເວດ (ລວມທັງອຸທິກວິຫຍາ) ໃນການຍືນຍົງຂອງຄວາມອຸດົມສິນບູນຂອງຊີວະນາງພັນໃນແມ່ນ້ຳຂອງແມ່ນ້ຳສິ່ງທີ່ຢື່ງໃຫຍ່. ກິດຈະກຳການພັດທະນາຢູ່ໃນລະບົບແມ່ນ້ຳ ສ່ວນໝາຍແມ່ນ້ຳຕໍ່ອຍເອົາໃຈໄສ່ ຫຼື ເປົ້ງຂ້າມ ຄວາມໝາກໝາຍຂອງລະບົບນີ້ເວດ. ສິ່ງລົບກວນເຫຼົ້ານີ້ ແມ່ນເປັນເຫດກໍໃຫ້ເກີດຄວາມສົ່ງໄພແວ່ງການຍືນຍົງ ຂອງຂັບພະຍາ ກອນຊີວະນາງພັນທາງນີ້ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ.

ຄວາມເຫັນ ຫຼື ທັດສະນະ ຕໍ່ຄວາມສຳຄັນຂອງແມ່ນັ້ນໃນເຂດຮອນ ແມ່ນຍັງຈາດຄວາມເອົາ
ໃຈໃສ່ ຕໍ່ການຍືນຍົງຂອງຊີວະນາງພັນຂອງນັ້ນຈີດແລະຍັງເປັນປີສະນາ. ບາງເທົ່ອອາດເປັນຍັອນ
ການສຶກສາຄົ້ນຄ້າ ແລະການອະນຸລັກແມ່ນຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍ ແລະບໍ່ເປັນທີ່ຊື່ນຊອບໃນລະບົບ
ນັ້ນຈີດ ເໝືອນດັ່ງໃນທະເລ.

ເພາະເຫດໄດ ຂີວຂນາງພັນຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນ?

ຄວາມສຳຄັນ ຂອງຂີວຂນາງພັນ ແມ່ນມີຫຼາຍເຫດຜົນ:

- **ຄຸນຄ່າທີ່ນຳໃຊ້ໂດຍກົງ**

ຂີວຂນາງພັນ ແມ່ນຖືກນຳໃຊ້ໂດຍກົງ ຊີ ເປັນອາຫານ ແລະເປັນຜະລິດຕະພັນສິນຄ້າ ຈາກແຫຼ່ງຂັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ແລະເປັນປັດໄຈພື້ນຖານຂອງວຽກງານການທ່ອງທ່ຽວ.

- **ຄຸນຄ່າທີ່ນຳໃຊ້ໂດຍອ້ອມ**

ຂີວຂນາງພັນ ຂ່ວຍໃນການທຳໜ້າທີ່ຂອງລະບົບນິເວດ. ຂ່ວຍເຫຼືອຜູ້ທີ່ເພິ່ງພາອາໄສ ລະບົບນິເວດດັ່ງກ່າວ. ການບໍລິການດັ່ງກ່າວແມ່ນເປັນປະກອບສ່ວນລ້າງຈາກຂີວຂນາງພັນທີ່ບໍ່ມີຂາຍໃນຕະຫຼາດ. ຕົວຢ່າງ ການຢູ່ລອດຂອງການປະມົງ ແມ່ນຍັນການປະກອບສ່ວນຂອງບັນດາສັດແລະພິດທີ່ເປັນອາຫານຂອງປາ (Figure 4 ໃນສະບັບພາສາອັງກິດ); ການປະສົມເກສອນດອກໄມ້ຂອງແມ່ງ ໄມຕ່າງໆໃນພິດກະສິກຳ ແລະຕົ້ນໄມ້; ແລະ ບໍາໄມ້ຊ່ວຍຮັກສາສະພາບການປົກຄຸມຂອງໜ້າດິນ ແລະ ຄວາມສົມຄຸນຂອງ ນັ້ນ. ຢູ່ໃນແມ່ນ່ຳ ການປະກອບສ່ວນຂອງຂີວຂນາງພັນໃຫ້ແກ່ຂະບວນການຂູນ ວຸນຂອງສານອາຫານ (Nutrient spiralling). (ຄຳອະທິບາຍຂອງຂະບວນການ ດັ່ງກ່າວ ແມ່ນຢູ່ໃນໜ້າຕໍ່ໄປ (box)).

- **ທາງເລືອກອື່ນ**

ເມື່ອທາກຊະນິດພັນໄດ-ນີ້ສາບສູນໄປ. ນີ້ເປັນການປຸ້ນຫຼຸນລູກຫຼຸນຫຼານໃນອານາຄົດ ທີ່ບໍ່ມີໂອກາດໄດ້ຂຶ້ນຂີມ ການປາກິດຕົວຂອງຊະນິດພັນເຫຼົ່ານັ້ນ.

- **ຄຸນຄ່າທາງດ້ານສີລະປະແລະເນື້ອແຫ້/ການເບິ່ງຂົນ**

ຂີວຂນາງພັນ ແລະທຳມະຊາດ ແມ່ນຍິກຂຶ້ນວ່າ “ເປັນສິ່ງທີ່ດີ” ຕາມສິດທິຂອງມັນດ້ວຍ ຄຸນຄ່າ ເນື້ອແຫ້ ແລະຄວາມເປັນຈຶ່ງໂດຍທຳມະຊາດ. ຂຶ້ງເປັນຕົວແນ່ນຂອງຄຸນຄ່າທີ່ບໍ່ນຳໃຊ້ສຳລັບມະນຸດ ຜ່ານຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງວັດທະນະທຳ, ເຫັນວ່າ ຂີວຂນາງພັນ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນແລະມີປະໄຍດຕໍ່ຕົວມັນເອງເທົ່ານັ້ນ.

ໃນບັນດາຄຸນຄ່າທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ ຄຸນຄ່ານຳໃຊ້ໂດຍວົງ ຂອງຊີວະນາງພັນຫາງນຳ ເພື່ອເປັນອາຫານ, ລາຍໄດ້ ແລະຜົນປະໂຫຍດຫາງເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແມ່ນເປັນສິ່ງຢູ່ໃຫຍ່, ແລະສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າມັນມີຄວາມສຳຄັນທີ່ສຸດ ໃນອ່າງແມ່ນດັ່ງອ່າງ. ສະແດງໃຫ້ເຫັນຕົວຢ່າງຂອງການປະມົງຢູ່ທີ່ນີ້.

ການຫຼຸດລົງອັນຮ້າຍແຮງ ຂອງຊີວະນາງພັນ ແມ່ນ ເປັນເຄື່ອງໝາຍແຫ່ງການພັດທະນາທີ່ບໍ່ຢັ້ງຍືນ. ແລະ ສະແດງວ່າ ການປະມົງ ບໍ່ເປັນບັນຫາສຳຄັນໃຫຍ່. ການປຶກປັກກັກສາ ຊີວະນາງພັນ ແມ່ນ ເປັນຂໍກະແຈເປົ້າໝາຍທີ່ຈະຕັ້ງອ່ານື້ນຫາໃນການພັດທະນາແບບຍືນຍົງໃນອ່າງແມ່ນດັ່ງອ່າງ.

Nutrient spiralling: ຕົວຢ່າງໜ້າທີ່ຂອງຊີວະນາງພັນ ແລະ ລະບົບນິເວດ

ແມ່ນດັ່ງເປັນເລື່ອໜ້າໃໝ່ຂອງນຳຈາກພື້ນທີ່ສູງ ລົງສູ່ເຂດ ທີ່ຕໍ່ທີ່ຢູ່ພູງ ແລະ ໃນທີ່ສຸດລົງສູ່ທະເລ, ສານອາຫານຖືກພັດພາຈາກບໍລິເວນລອບຂ້າງລົງມາຕາມກະແສນທີ່. ສານອາຫານເຫຼົ່ານີ້ ກ່ອນອື່ນ ແມ່ນຖືກນຳໃຊ້ໂດຍສັດຂະນາດນ້ອຍໆຕ່າງໆ ແລະພິດ ແລະຕໍ່ມາສັດນ້ອຍໆ ແລະພິດເຫຼົ່ານີ້ທີ່ຖືກໃຊ້ເປັນອາຫານຂອງຈຳພວກສັດຂະນາດໃຫຍ່. ຜ່ານເຄືອຂ່າຍອັນສະລັບຊັບຊ້ອນ, ສານອາຫານ ແລະພະລັງງານແມ່ນປ່ຽນໄປມາຊື່ງກັນ ແລະກັນລະຫວ່າງສັດ ແລະ ພິດພາຍໃນແມ່ນທີ່. ເນື້ອມັນຕາຍ, ສານອາຫານກໍ່ຈະກາຍເປັນສັດ ແລະພິດຂັ້ນຕໍ່ ໃນຂະບວນການຍ່ອຍສະລາຍຫາດອາຫານ(ເຊັ່ນ ການໝັກເນື້ອເຍື່ອທີ່ຕາຍແລ້ວ) ແລ້ວກ່າໃໝ່ລົງສູນທີ່ ແລະນັ້ນເປັນຜູ້ລະລາຍອີກ ຈາກນີ້ ວົງຈອນຂອງຂະບວນການດັ່ງກ່າວກໍ່ຈະເລີ່ມອີກເລື້ອຍໄປ. ໂດຍທີ່ວ່າໄປຂະບວນການອັນນີ້ແມ່ນຈະຄ່ອຍໆປ່ຽນແປງໄປຢ່າງຊັ້ງຜ່ານການດູດຂຶ້ມ ການນຳໃຊ້ ການເໜີ້ເປື້ອຍ ແລະການນຳຄືນມາໃຊ້ ຂຶ້ງຕ່ອງໄສ້ ຕາມໃໝ່ລົງຂອງນຳ. ນັ້ນແມ່ນ ການໃໝ່ລົງຂອງສານອາຫານ ຂຶ້ງມັນຈະຊັ້ງກ່າວການໃໝ່ຂອງກະແສນທີ່. ຂະບວນການນີ້ເອີ້ນວ່າ Nutrient spiralling.

ແຕ່ ຖ້າວ່າຂະບວນການດັ່ງກ່າວຫາກທີ່ກີດຕັດຂາດ ຫຼື ສູນເສງໄປ (ເຊັ່ນ ຊີວະນາງພັນຫຼຸດນ້ອຍລົງ) ວົງຈອນຂອງຂະບວນການຖືກລົບກວນ ແລະສານອາຫານຖືກນຳພາໃໝ່ໄປຢ່າງວ່ອງໄວ, ມັນຈະເຮັດໃຫ້ສູນເສງຄວາມອຸດົມສິນຍຸນ ເພາະວ່າຄວາມອາດສາມາດຂອງລະບົບນິເວດຢ້າງບໍ່ທັນໄດ້ລະລາຍສິ່ງເຫຼົ່ານີ້. ໃນແມ່ນທີ່, ໝາຍວ່າ ຂະນິດພັນອື່ນງູບໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ຜົນຜະລິດຈາກຂະບວນການທຳມະຊາດນີ້ໄດ້ ຍ້ອນການຫຼຸດລົງຂອງຊີວະນາງພັນ ເພາະວ່າ ພວກມັນຈະບໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ສານອາຫານຈາກຂະບວນການຍ່ອຍສະລາຍທີ່ບໍ່ສິນຍຸນ (ເພາະການເຊາລັງໄປກ່ອນ). ນີ້ແມ່ນຕົວນັ້ນທີ່ໄດ້ອະທິບາຍ ເຖິງ ຊີວະນາງພັນຫຼຸດລົງແນວໃດ ແລະສາມາດທຳລາຍໜ້າທີ່ຂອງລະບົບນິເວດໄດ້.

ນີ້ເປັນຢູ່ຕົວຢ່າງນີ້ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງ ຈະປຶກປັກກັກສາຊີວະນາງພັນແນວໃດ ແລະຄວາມສຳຄັນໃນການສູ່ມຄອງຜົນຜະລິດຂອງຊີວະວິທະຍາຂອງລະບົບນິເວດຂອງແມ່ນທີ່.

ການປັບທຸງບຄວາມສໍາຄັນບາງຢ່າງ ລະຫວ່າງ ການປະມົງນຳຈີດ
ແລະ ການປະມົງໄນໝາຍເລ.

ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບການປະມົງ ແລະ ຜົນກະທົບຈາກການປະມົງຕໍ່ຊີວະນາງພັນ ທີ່ມີສ່ວນອັນໃຫຍ່ຫຼວງ ຕໍ່ສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນຢ່າງກວາງຂວາງໃນທົ່ວໄລກ ແລະສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນການປະມົງໃນທະເລ. ມີແນວໄນ້ມວ່າການປະມົງຫັງໝົດແມ່ນເປັນແບບຄູວກັນ, ໂດຍສະເພາະເຮັດໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈວ່າ ການປະມົງມີຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ. ແຕ່ວ່າການປະມົງໃນທະເລ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍກັບການປະມົງໃນນັ້ນຈີດ. ການຈັບອັນມະຫາສານຈາກທະເລແມ່ນ ຈາກການທຳການປະມົງແບບການຄ້າລະດັບໃຫຍ່ ຂອງກຸ່ມບູກຄົນຈຳນວນນັ້ອຍ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ການປະມົງໃນນີ້ຈີດຈະມີການປະມົງແບບການຄ້າຂະນາດໃຫຍ່ກໍ່ຕາມ ແຕ່
ສ່ວນຫຼາຍ ການຈັບປາແມ່ນມາຈາກການປະມົງຂະນາດນີ້ອຍ ໂດຍສະເພາະແມ່ນລະດັບຄອບຄົວ.
ຜົນຜະລິດຕໍ່ຫົວຄົນແມ່ນນີ້ອຍແຕ່ການເຂົ້າຮ່ວມຂອງຈຳນວນຄົນຊັ້ນຫຼາຍ. ການຫາປາແບບ
ເຄື່ອງຊີບ ແລະປະສົມປະສານກັບການເຮັດກະສິກຳອື່ນໆແມ່ນເປັນຂອງທຳມະດາຄຽງຄູ່ກັນສະ
ເໜີ. ຂຶ້ນຂຶ້ນທີ່ ອາໄສຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນດັ່ງນີ້ກໍ່ມັກຕັ້ງທີ່ນີ້ຖານຢູ່ໄກກັບແຫ່ງນີ້.

ໃນທ້າງກົງກັນຂ້າມ, ການປະມົງໃນທະເລແມ່ນຖືກກະທຳໂດຍປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມຂົງ
ເຂດປະມົງ. ລັກສະນະເຫຼົ່ານີ້ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງ, ຕົວຢ່າງການປະມົງຕາມແມ່ນຈຳແມ່ນ ຊຸມ
ຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມແມ່ນຈຳເປັນຜູ້ທ່າປາ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນຢູ່ໃນເຂດນັ້ນໜີ້ວິມ. ລະບັບການຄູ້ມ
ຄອງແບບປະຖົມປະຖານແມ່ນຍັງແພ່ງໝາຍ. ການຄູ້ມຄອງແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (Co-management)
ອາດຈະເປັນແນວທາງ ຫຼື ວິທີການ ທີ່ດີໃນການຄູ້ມຄອງການປະມົງນັ້ນຈີດ, ເພາະວ່າຊຸມຊົນທັງໝົດ
ແມ່ນອາໄສຂັ້ນພະຍາກອນເຫຼົ່ານັ້ນ (ມັນກາຍເປັນຮິດຄອງ ສ່ວນນີ້ໃນການດຳລົງຊີວິດ) ສ່ວນໝາຍ
ແມ່ນໃຊ້ຄື່ອງການທ່າປາທີ່ລາຄາຖືກ ບວກໃສ່ ການທ່າປາແບບເປັນຄັ້ງເປັນຄາວ ແຫ້ສາມາດບັນຫຼື
ກັບສະພາບການປະມົງເປັນຢ່າງດີ ຈຳນວນຂອງຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການປະມົງນັ້ນສາມາດຂະ
ຍາຍ ແລະປັບເຂົ້າກັບການເນັ້ນຕີ່ຂອງທຳມະຊາດທີ່ມີຕໍ່ການປະມົງ ຂຶ້ນມີການປົງແປງຫົ່ວ່ອງໄວ
(ຕາມລະດວການ ແລະລະຫວ່າງປີ).

ລັກສະນະທີ່ສຳຄັນອີກຍ່າງນິ້ງ ຂອງເຂດນີ້ທົ່ວມຂອງແມ່ນຕີ ແມ່ນຄວາມອາດສາມາດໃນການຍືນຍົງດ້ວຍຕົວມັນເອງ ຕໍ່ຄວາມກົດດັນທີ່ໜັກໝ່ວງຈາກການທຳການປະມິງ. ການປົງປົງແປງທີ່ໃຫຍ່ຫຼວງຂອງວິເວດວິທະຍາ ທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມລະດູການໃນແມ່ນຕີໃນເຂດຮອນ ເປັນຜົນກໍໃຫ້ເກີດມີການຕາຍຂອງປາຕາມທຳມະຊາດທີ່ສູງ (ຕົວຢ່າງ: ຢູ່ຕາມເຂດນີ້ທົ່ວມ ເມື່ອເວລານີ້ແຫ້ງລົງ ປາຈະຕີກັດ້າງ ແລະຕາຍ ຫຼືປາຈະມາຫຼອນໄຮມກັນຢູ່ຕາມບວກໝອງໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ ບ່ອນທີ່ປາຈະ

ຄວາມຈິງແລ້ວ ຂາວປະມົງໃນນັ້ນຈີດ ສາມາດບັນທຶການຫາປາຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້ ຂຶ່ງອີງໃສ ສະພາບຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປາ ຂຶ່ງຊ່ວຍໃຫ້ການຍືນຍົງຂອງການປະມົງໃນແມ່ນຫຼື. ເມື່ອຜູງປາມີ ຈຳນວນນ້ອຍລົງ ເຂົາເຈົ້າກໍ່ຫັນໄປທຳກິດຈະກຳອື່ນ. ເມື່ອໄດ້ຫາກຜູງປາມີໝໍາຍຂຶ້ນມາ ເຂົາເຈົ້າກໍ່ ກັບມາທຳການປະມົງຄົນ. ຂຶ່ງກົງກັນຂ້າມກັບການປະມົງໃນທະເລ ແມ່ນຂຶ້ນກັບກຳລັງການລົງທຶນທີ່ ສູງ ເຄື່ອງມີທີ່ມີລາຄາແພັງ ແລະເຮືອທີ່ມີກຳລັງຄວາມສາມາດສູງໃນການຫາປາ, ເຖິງແມ່ນວ່າຜູງ ປາຈະຫຼຸດລົງກໍ່ຕາມ. ເພື່ອຮັດໃຫ້ມີຄວາມຢັ້ງຍືນຫາງດ້ານຊີວະວິທະຍາ ລັດໄດ້ໃຫ້ສິນເຊື່ອ ໃນ ການຊູ້ກົງໃຫ້ທຳການປະມົງໃຫ້ຢູ່ໃນລະດັບຝ໌ດີກັບດ້ານເສດຖະກິດ, ຢັ້ນໜ້າເສງົດຍ ສົນເຊື່ອເຫຼົ່າ ນີ້ ແມ່ນບໍ່ເຄີຍມີໃຫ້ໃນຂົງເຂດປະມົງນີ້ຈີດ, ການປະມົງທະເລກໍຢູ່ໄດ້ປະຖົ້ມສະຊາຍຜົນຜະລິດທີ່ ບໍ່ຕ້ອງການ (ປານ້ອຍ ສັດນີ້ອື່ນທີ່ລາຄາຕໍ່ ຂຶ່ງຕິດມານຳເຄື່ອງຫາປາ).

ບັນຫາໃຫຍ່ຂອງການປະມົງທະເລ ແມ່ນການຈັບເກີນຄວນ, ການໃຊ້ກຳລັງເກີນຄວາມສາມາດ, ການໃຫ້ສິນເຊື້ອດ້ານເສດຖະກິດທີ່ບໍ່ຕົງກັບຄວາມເປັນ ແລະ ພຶກປິດຈຳນວນການລົງທຶນ. ເຖິງແມ່ນວ່າການປະມົງໃນແມ່ນຈະຖືກຊຸດຄືນເກີນຄວນກ່າວຕາມ ແຕ່ກໍ່ຍັງບໍ່ຫັນເຖິງຂັ້ນສະລາຍ (ຢືກເວັ້ນບາງຊະນິດພັນເທົ່ານັ້ນ). ການຊຸດໄຊມລົງ ຂອງສົ່ງແວດລ້ອມຕ່າງທາກ ທີ່ເປັນໄພອັນຕະລາຍ. ເບິ່ງໄດຍລວມແລ້ວ ການປະມົງນີ້ຈີດ ແມ່ນມີຜົນປະໂຫຍດສູງ (ເພາະມີອັດຕາຈຳນວນຄືນເຂົ້າຮ່ວມຕື່ມ່ວຍຜົນຜະລິດສູງ).

ແຫລ່ງຂັບພະຍາກອນ ການປະມົງ ແລະ ການຊຸດຄົນ/ການຊົມໃຊ້

ສະຖິຕິການປະມົງທີ່ເປັນຫາງການຂອງບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນດັ່ງອ້າງ ຍັງເຫັນວ່າ ບໍ່ທັນໄດ້ສະແດງເຖິງຄວາມເປັນຈິງເທົ່ອ ຍັງປະເມີນມູນຄ່າ ແລະຜົນຜະລິດຂອນຂ້າງຕໍ່າ. ຄວາມເປັນຈິງອາດຈະຢູ່ໃນ ລະຫວ່າງ 2.6 ຫາ 21 ເທົ່ອ ສູງກວ່າສິຖິຕິຫາງການ. ຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນດັ່ງອ້າງ ຕອນລຸ່ມນີ້ຕົວເລກຄືດ ໄລປະເມີນ ຜົນຜະລິດຂອງການປະມົງ ແມ່ນປະມານ 2 ລ້າມໂຕນ ໃນແຕ່ລະປີ, ໃນນັ້ນ ຫ້ອຍກວ່າ 10% ແມ່ນມາຈາກ ການລົງສັດທິ.

ໃນຂະນະທີ່ຜົນການຈັບປາເປັນທີ່ພື້ນເດັ່ນໃນບັນດາສັດຖຸໜັງໝາຍໃນແມ່ນັ້ນຂອງ, ແຕ່ນັ້ນ
ອື່ນໆກໍ່ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນບໍ່ນອຍ ໂດຍສະເພາະໃນການປະມົງຂະນາດນອຍ. ຕົວຢ່າງໃນ ສປປ.
ລາວ ປະມານ 30% ຂອງຜົນຜະລິດ ແມ່ນມາຈາກ ກຸງ, ຫອຍ, ແມ່ງໄມ້, ສັດເລືອຄານ ແລະ ສັດ
ເຄື່ອງບິກເຄື່ອງນັ້ນ. ໃນຊີ້ງເຂດ ກໍ່ຢ້າງມີການທຳອຸດສາຫະກຳຄອບຄົວຈາກການນຳເອົາໄຄຫືນມາບຸງ
ແຕ່ງ ຊຶ້ງຮຽກວ່າ ໄຄແຜ່ນ (ໄຄຫືນ ແມ່ນເຕັມມາຈາກຫືນໃນແມ່ນັ້ນ ທີ່ໃສ່ສະອາກຕາມຮ່ອມພູ).

ໃນຫົວອ່າງແມ່ນຕີຂອງນີ້ ໃນນາເຂົາແມ່ນເປັນອີກແຫລ່ງນີ້ ທີ່ສຳຄັນໃນການຜະລິດ ບາແລະ ສັດຈິຕ່ຕ່າງໆ, ທາກບໍ່ຫັນມີຜົນກະທິບຈາກການໃຊ້ຢາປາບສັດຕູພືດ.

ການປະມົງ ໃນອ່າງແມ່ນຈຳຂອງ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປ ຕາມແຕ່ຫ້ອງທຶນ ອີ່ໃສ່
ຄວາມໝາແໜ້ນຂອງປາແລະບ່ອນທີ່ສາມາດອອກສູ່ຕະຫຼາດ. ໃນເຂດທີ່ມີຄວາມໝາແໜ້ນ ຂອງ
ຊັບພະຍາກອນປາ ແລະປະຊາຊົນ (ເຊັ່ນ ເຂດອ່າງແມ່ນຈຳຂອງໃນປະເທດໄທ, ເຂດພາກກາງ
ແລະພາດໃຕ້ ຂອງກຳປຸເງົງ), ການປະມົງແບບການຄ້າລະດັບໃຫຍ່ ແມ່ນພື້ນເຕັ້ນ. ໃນເຂດແມ່ນຂອງ
Delta ຫວຽດນາມ ບ່ອນທີ່ມີປະຊາຊົນໝາແໜ້ນທີ່ສຸດ ແຫລ່ງການປະມົງແມ່ນໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງ
ໜັກໜ່ວງ. ມີບາງເຂດ ແຫລ່ງການປະມົງໄດ້ຖືກແບ່ງເປັນສັດສ່ວນຂອງອຸດສາຫະກຳ, ໂດຍສະ
ເພາະໃນເຂດ ທະເລສາບ ຂອງກຳປຸເງົງ.

ໃນເວລາສູງສຸດ, ເຄື່ອງມີການຫາປາທີ່ເອັນວ່າ Dai ພົງອັນດູວສາມາດ ໃນກຳປູເຈິງ ແລະ ພາກໃຕ້ຫວູດນາມ ສາມາດຈັບປາໄດ້ ຈຳນວນເຖິງ 0.5 ໂຕນ ພາຍໃນ 15 ນາທີ. ໜັດການເຫຼົ່ານີ້ ມັນຄືກັບການປະມົງໃນທະເລທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍຜູ້ປາ, ເຖິງແມ່ນວ່າຈະເບັນພົງລະດູນການ ແລະ ຂຶ້ນຕາມເວລາເດືອນເພັ້ງກໍຕາມ ແຕ່ມີເຖິງ 68 dais ຫຼື ໂຕ່ງ ໃນສະເພາະແມ່ນວ່າ ຕົງເລສາບຂອງ ກຳປູເຈິງ ຂຶ້ນບໍ່ທັນໄດ້ນັບທີ່ມີຢູ່ຈຳນວນບໍ່ນອຍໃນເຊດພາກໃຕ້ຫວູດນາມ. ທລາຍກ່ວາ 40 ຊະນິດ ພັນປາ ທີ່ຖືກຈັບດ້ວຍເຄື່ອງມີຊະນິດນີ້ຢ່າງດູວ.

ຢູ່ໄປກວ່ານັ້ນຍັງມີຄ້ອງມີໃຫຍ່ຢ່ອນໆ ທີ່ຕົ້ນເຕັ້ນໄປກ່າວນັ້ນ ເຊັ່ນ ຕອນ ຫຼື ຫຼືຂະນາດ ໃຫຍ່ ແລະ ການກັດເຜືອກຮັດເປັນຄອງເພື່ອບ້ອງປາໄປຫາໄຊ ແລະຕຸ້ມທີ່ດັກໄວ້. ການປະມົງລະ ດູກາມທີ່ພື້ນເດັ່ນດັ່ງກ່າວ ແມ່ນສ້າງໝໍາວຸງກາໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນຈຳນວນບໍ່ນອຍໃນວຽກງານການປະ

ມີງໄດ້ກົງ ແລະວຽກງານສືບເນື່ອງ ເຊັ່ນ ການເຮັດເຄື່ອງມື, ການຂົນສົ່ງ, ການປຸ່ງແຕ່ງຜະລິຕະພັນ ແລະ ການຄ້າຂາຍ.

ໃນປະເທດກຳປູເຈົ້າ, ບ່ອນທີ່ອຸດົມສົມບູນໃນການປະມົງ ແມ່ນໄດ້ທຳການສຳປະຫານ ແລະປະມູນ ທຸກໆ 2 ປີ (Fishing lot system). ຜູ້ທີ່ປະມູນໄດ້ ຫຼື ເນື່ອວ່າເຈົ້າ Lot ບໍ່ພຽງແຕ່ມີ ສິດໃນການຈັບປາເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຢັງຈະຕ້ອງໄດ້ປຶກປັກຮັກສາສະພາບແວດລ້ອມບໍລິເວນທີ່ຕົນ ສຳປະ ທານໄດ້ນັ້ນ ດ້ວຍຄືນງານຂອງຕົນເອງ. ລາຍຮັບຈາກການໃຫ້ສຳປະຫານ ຈາກການປະມົງແບບນີ້ ແມ່ນເຮັດໃຫ້ກົມປະມົງ ກຳປູເຈົ້າ ເປັນນີ້ໃນໜ່ວຍງານທີ່ພື້ນເດັ່ນ ຂອງປະເທດ. ລະບົບແບບດູວ ກັນນີ້ກໍມີການໃຊ້ ໃນປະເທດໄທ, ບ້າງລາເດັດ, ອິນເຕູ, ບາກິດສະຖານ, ອິນໂດເມເຊູ ແລະ ຫຼາຍ ປະເທດໃນແຕບ ອັຟລິກາຕາເວັນຕົກ. ໃນປະເທດມຽນມາ ລະບົບດັ່ງກ່າວຍິ່ງມີຢ່າງກ້ວາງຂວາງ ແລະຂະນາດໃຫຍ່. ເຮັດໃຫ້ມີການສົນໃຈໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນລະບົບນີ້ ເປັນກົນໄກໃນ ການປຶກປັກຮັກສາ ສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ຂົວນາງໆພັນ.

ເປັນໜ້າເສັງດາຍ, ປັດຈຸບັນ ລະບົບ Fishing Lot ດັ່ງກ່າວ ແມ່ນຖືກວິພາກວິຈານ ວ່າບໍ່ມີ ຄວາມເປັນທຳໃນສັງຄົມ. ບຸກຄົນທີ່ກຳລັງສູງເທົ່ານັ້ນຈຶ່ງມີຄວາມສາມາດ ຂີ້ ສຳປະຫານໄດ້. ໃນຂະ ນະທີ່ພວກຫຼຸກຍາກແມ່ນໂຮງບັດເຂົ່ງອອກໄປ. ລະບົບການປະມູນທີ່ບໍ່ໄປໆໄສ ແມ່ນເຮັດໃຫ້ເຮັດໃຫ້ ຄວາມຂັດແຍ້ງ ແລະຄວາມໂກດແຄັນ. ໃນເວລາຜ່ານມາໜັນໄກ້ນີ້ ລັດຖະບານ ກຳປູເຈົ້າ ໄດ້ພະຍາ ຍາມບັບປຸງລະບົບນີ້ຢູ່, ຂີ້ກໍໄດ້ຜົນເປັນບາງສ່ວນ ໂດຍການຍິກເລິກເຊັດສຳປະຫານບາງສ່ວນ ແລ້ວມອບໃຫ້ ຊຸມຊົນ ແລະສາຫາລະນະເຂົ້າໄປນຳໃຫ້ໄດ້.

ສົ່ງທີ່ໜ້າສົນໃຈ ແລະມີຄໍາຖາມຕາມມາວ່າ ແມ່ນຫຼືບໍ່ວ່າ ການທີ່ຊັບພະຍາກອນຫຼືດລົງເປັນ ຍັນການປ່ອຍໃຫ້ປະຊາຊົນຜູ້ຫຼຸກຍາກເຂົ້າໄປນຳໃຫ້? ແລະ ຫາກແມ່ນ ຄວາມສົມດູນ ລະຫວ່າງ ສິດຂອງປະຊາຊົນຜູ້ຫຼຸກຍາກ ແລະ ການສູນເສັງຕໍ່ຂົວນາງພັນ ມີຄືແນວໃດ? ຂໍມີຄວາມໃນນີ້ວ່າ ທັງສອງ (ຄວາມຍາກຈົນ ແລະ ຂົວນາງພັນ) ແມ່ນມີຄວາມສຳພັນໄກ້ຊີດຂີ້ກັນ ແລະ ກັນ. ປະຊາຊົນຜູ້ຫຼຸກຍາກ ກໍ່ແມ່ນພາກສ່ວນນີ້ ທີ່ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງຂອງ ຂົວນາງພັນເໝືອນກັນ. ຄວາມຈົງແລ້ວ ເຂົ້າເຈົ້າຢູ່ແມ່ນເປັນຜູ້ທີ່ເປົ້າພາອາໄສ ຂົວນາງພັນເຫຼົ່ານີ້. ການແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງ ກ່າວແມ່ຍັງຄົງຢູ່ ຄືບໍ່ໃຫ້ນຳໃຊ້ຫຼາຍໂດຍໃຊ້ກິດລະບູບໃນການຄຸ້ມຄອງພວກເຂົ້າເຈົ້າ. ລະບົບປະມູນ Fishing Lot ແມ່ນກົນໄກ ທີ່ເຫັນວ່າໄດ້ຜົນດີ ເພື່ອໃຫ້ໃນການຄຸ້ມຄອງຊົວນາງພັນ. ຫຼາຍໆປະເທດສົນໃຈ ໃນການນຳເອົາລະບົບດັ່ງກ່າວເຂົ້າໄປໃຫ້ ເພື່ອຄຸ້ມຂອງຊັບພະຍາກອນປາ. ດັ່ງນັ້ນ, ສົ່ງສຳຄັນ ແມ່ນການ ຊອກຫາວິທີການທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ລະບົບດັ່ງກ່າວ ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະສັງຄົມສາມາດຮັບໄດ້.

ອຸສາຫະກຳ/ການຄ້າ ທີ່ກ່ຽວກັບການປະມົງສ່ວນໃຫຍ່ ແມ່ນອີງໃສ່ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງ ປາຕາມລະດູການ ຈາກເຂດນັ້ນທີ່ບໍ່ໄປຫາກົນ ລົງສູ່ເຂດທີ່ອາໄສຍາມລະດູແລ້ງເມື່ອເວລາ ລະບົບນີ້ຫຼືດລົງ. ເຮັດໃຫ້ມີການຈັບໃນລະດູການດັ່ງກ່າວໄດ້ຫຼາຍຈົນເຫຼືອເກີນການບໍລິໂພກ ພາຍ ໃນຊຸມຊົນ. ຈຶ່ງເກີດມີເຕັກນິກອຸດສາຫະກຳແບບງ່າຍດາຍ ເພື່ອປຸ່ງແຕ່ງຜະລິຕະທີ່ເຫຼືອຈາກການບໍ

ລົມໄພກ ໂດຍການປ່ຽນຮູບເປັນ ປາແຕກ ປາເຂັ້ມ ປາສິ້ນ ປາແຫ້ງ ແລະ ນັ້ກປາ ເປັນຕົ້ນ. ຜະລິດຕະພັນ ຈາກການຜະລິດດັ່ງກ່າວ ແມ່ນສາມາດເກັບໄວ້ບໍລິໄພກຕະຫຼອດປີ, ໂດຍສະເພາະໃນຊ່ວງທີ່ຈາດເຂີນປາ. ສັງເກດເຫັນວ່າ ການຈັບປາຢູ່ໃນແມ່ນ້ຳຕົງເລ ສາມາດໄດ້ເຖິງລະດັບສູງສຸດໃນລະດູການ, ໃນຂະນະດຽວກັນ ລາຄາກໍ່ຫຼຸດລົງໃນລະບັບທີ່ຕໍ່ສຸດ ເພາະການຈັບເກີນຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ, ແລ້ວການຈັບປາກໍ່ຈະຍຸດລົງ. ນີ້ອາດເວົ້າໄດ້ວ່າເປັນຕົວຢ່າງນີ້ທີ່ຍັງເຫຼືອຢູ່ໃນໂລກນີ້ກ່ຽວກັບການສະໜອງເກີນຄວາມຕ້ອງການຂອງການປະມົງ.

ສົ່ງທີ່ໜ້າປະຫັບໃຈ ກ່ຽວກັບອຸດສາຫະກຳການປະມົງນັ້ນແມ່ນ ໃນຂ່າງເຂດການປະມົງ ຍັງພື້ນເຕັ້ນດ້ວຍ ການທະການປະມົງຂະນາດນັ້ອຍ. ຈາກຜົນຂອງການສໍາຫຼວດໄດ້ສະແດງວ່າ 64 ຫາ 93% ຂອງຄອບຄົວຊາວຊົນນະບົດ ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມນີ້ ແມ່ນໆມີການພົວພັນກັບກິດຈະກຳ ການປະມົງ ທັງສຳຫຼັບການບໍລິໄພກເອງ ແລະຂາຍເພື່ອເປັນລາຍຮັບ. ແມ່ຍິງ ແລະເດັກກໍ່ໄດ້ມີການປະກອບສ່ວນຢ່າງແຂງຂຶ້ນ, ທັງການຫາປາ ແລະການບຸງແຕ່ງ/ການຄ້າຂາຍ. ປາ ແລະສັດນັ້ຕ່າງໆລວມແຕ່ເປັນແຫຼ່ງທາດໂປຣຕົນຂອງຊຸມຊົນ ໃນຊົນນະບົດ. ຜົນຜະລິດຂອງການປະມົງແມ່ນ ໄດ້ປະກອບສ່ວນຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ການຮັບປະກັນສະບົງອາຫານ.

ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງແມ່ນ້ຳໃນປ່ອນທີ່ມີເຄື່ອງມືການຫາປາຫຼາຍຮູບແບບທີ່ສຸດໃນໂລກ. ຢ່າງນັ້ອຍ 160 ຊະນິດໄດ້ຄົ້ນພົບ ສະເພາະໃນກຳປຸງເງົງ ແລະຢູ່ ສປປ ລາວ, ປະເທດໄທ ແລະທວງດນາມ ກໍມີຫຼາຍໆຊະນິດຄົກນ. ເຄື່ອງມີເຫຼົ່ານີ້ ມີຫຼາຍຊະນິດ ໃຊ້ສະເພາະທີ່, ບາງລະດູການ ແລະ ບາງຊະນິດບໍ່ໄດ້ຈຳກັດ ແລະໃຊ້ຈັບປາໂດຍທີ່ວໄປ ແລະ ບາງຊະນິດແມ່ນໆໃຊ້ຈັບສະເພາະຊະນິດປາ.

ຊາວປະມົງບາງສ່ວນ, ໂດຍສະເພາະພາກສ່ວນທີ່ທຳການປະມົງແບບການຄ້າ ມັກຈະໃຊ້ເຄື່ອງຊະນິດດຽວ, ແຕ່ຊາວປະມົງສ່ວນຫຼວງຫຼາຍແຕກຕ່າງກັນໄປ ຕາມລະດູການ, ເພດໄວ, ຊົນເຜົ່າ, ເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ເງື່ອນໄຂທາງສະພາບສົ່ງແວດລ້ອມ. ຊາວປະມົງຂະນາດນັ້ອຍ ແຕ່ກວມເອົາອັດຕາສ່ວນໃຫຍ່ ມັກຈະໃຊ້ເຄື່ອງທີ່ບໍ່ແຍ້ງ ຂຶ້ງສາມາດໃຊ້ໄດ້ຕະຫຼອດລະດູການ ແລະ ສະທີ່ ຂຶ້ງສະແດງວ່າປະຊາຊົນສ່ວນຫຼາຍໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປະມົງ ເຮັດໃຫ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຄວາມສະເໝີພາບ ແລະການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດໃນຊຸມຊົນແມ່ນໆດີ.

ບົດບາດ ຂອງການລົງສັດນໍ້າ

ການລົງສັດນໍ້າໃນປັດຈຸບັນ ຍັງໜ້ອຍເນື້ອທຽບໃສ່ການຫາປາຕາມແຫຼ່ງນີ້ຕ່າງໆ, ແມ່ນຈະພື້ນເຕັ້ນກໍ່ມີພຽງບາງຂຶ້ງເຂດເທົ່ານັ້ນ. ການສັດນໍ້າໃນແບບການຄ້າ (ໃນນັ້ນ ແມ່ນ ການ ຜະລິດ ແບບ ອຸດສາຫະກຳ ເພື່ອການສົ່ງອອກ) ກຳລັງເພີ້ມຂຶ້ນ. ໃນເຂດ ແມ່ຂອງ Delta ຫວງດົນມາມ ການ ລົງປາຊວາຍໃນກະຊັງ ກຳລັງເປັນອຸດສາຫະກຳທີ່ກຳລັງຂະຫຍາຍຕົວ ເຊັ່ນຄູວັບການລົງປາໂດ ໃນ ກະຊັງ (*Channa microleptes*)

ການຜະລິດປາທີ່ມີລາຄາສູງເຖິ່ງນີ້ ແມ່ນຂຶ້ນກັບການໃຫ້ອາຫານທີ່ເຮັດມາຈາກປາຄຸນນະພາບຕໍ່ ຫຼືຫາໄດ້ຈາກແມ່ນັ້ນ ແລະເຂດດິນທາມຕ່າງໆ. ບາງກິດຈະກຳໃນການລົງສັດນໍ້າ ແມ່ນໃຊ້ປາເປັນອາຫານລວມໆ (ໃຊ້ອາຫານ ຫລາຍກ່ວາຜົນຜະລິດ). ການລົງສັດນໍ້າ ແລະການຫາປາ ແມ່ນມີຄວາມກ່ຽວເນື້ອງຊື່ກັນ ແລະກັນ, ການລົງສັດນໍ້າລະບັບການຄ້າແມ່ນຍັງອາໄສລູກປາທີ່ຈັບແຫຼ່ງນັ້ນທີ່ກຳມະຊາດຢູ່. ການລົງສັດນໍ້າແມ່ນມີທ່າອ່ຽງໃນການຫາກຳໄລ ຫລາຍເພື່ອການບໍລິໂພກ.

ການລົງສັດນໍ້າລະບັບນ້ອຍ ຫຼືປະສົມປະສານກັບການການລົງລັສັດ ແລະປຸກຝັງ ແມ່ນມີແພ່ງໝາຍໃນເຂດອ່າງແມ່ນັ້ນຂອງຂອງປະເທດໄທ, ແມ່ຂອງ Delta ຫວງດົນມາມ. ບໍ່ເປັນໜັ້ນ ແປກທີ່ການລົງສັດນໍ້າມີຢູ່ທີ່ໄປໃນເຂດທີ່ກ່າງໄກຈາກ ແຫຼ່ງທີ່ອຸດົມສົມບຸນດ້ວຍປາ ແລະເຂດນັ້ນຖ້ວມ.

ການປະມົງ ແລະ ການເຮັດນາສາມາດເຮັດຮ້ວມກັນໄດ້ (ການລົງປາໃນນາ). ກາຍເປັນປະເພກທີ່ກັນນາ ແຕ່ກໍ່ຂຶ້ນກັບແນວພັນທີ່ມີຢູ່ຕາມທ້ອງຖິ່ນນັ້ນ. ນີ້ເປັນກິດຈະທີ່ມີຄວາມສຳຄັນທີ່ມີຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນັ້ນຂອງ. ໃນຊ່ວງບໍ່ດິນມານີ້ ການລົງປາໃນນາ ແມ່ນໄດ້ມີການພັດທະນາໂດຍປ່ອຍປາລົງໃສ່ຕາມນາເພື່ອລົງ. ການເຮັດນາແບບສຸມ ໃສ່ຜຸ່ນເຄີມ ແລະຢາປາບສັດຕູພືດ ແມ່ນໄດ້ທຳລາຍແຫຼ່ງລາຍໄດ້ ແລະແຫຼ່ງທາດອາຫານຂອງຊາວຊຸມນະບົດ. ການກະສິກຳສະໄໝໃໝ່ໃໝ່ ເຫັນວ່າເຮັດໃຫ້ຊີວະນາງພັນຫຼຸດລົງ ໃນເຂດການບູກເຂົ້າທີ່ໜາແໜ້ນ.

ໃນຂະນະທີ່ການລົງສັດນໍ້າມີທ່ວງທ່າທີ່ຂະຍາຍຕົວ ແລະມີບົດສຳຄັນຢູ່ໃນອ່າງນັ້ນຂອງ, ມີແນວຄົດທີ່ຜິດໆ ຫຼືວ່າຄວາມສາມາດຂອງການລົງຈະເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດປາໂດຍ ລວມເຜີ້ມຂຶ້ນ. ຄວາມສາມາດທັງກ່າວມີໄດ້ ກໍ່ຂຶ້ນກັບວ່າ ແຫຼ່ງການປະມົງທີ່ກຳມະຊາດສາມາດຄົງຕົວດ້ວຍຕົວມັນເອງ. ປັດສາຈາກ ການຄູ້ມຄອງທີ່ເໝາະສົມ ການປະມົງ (ການຫາປາ) ແມ່ນຈະຖືກຫຼຸດນ້ອຍຖອຍລົງໄວກ່ວາ ການລົງສັດນໍ້າທີ່ຈະຂະຍາຍຕົວ, ລົບກັບສິ່ງທີ່ໄດ້ຈາກການທຳພຳມາລົງປາ. ແລະມີຄວາມທີ່ຜິດອີກອັນນີ້ ຫຼືການລົງສັດນໍ້າບໍ່ໄດ້ທຳລາຍສິ່ງແວດລອ້ອມໝາຍເທົ່າການຈັບປາຈາກແມ່ນັ້ນ ແລະເຂດດິນທາມ, ໜັ້າສົງດາຍ ນັ້ນແມ່ນບໍ່ເປັນຄວາມຈິງ.

ໃນກະໂຕຂອງການລົງສັດນີ້ໃນແມ່ນີ້ຂອງເອງ ກໍ່ມີຄວາມຫຼາກໝາຍຢູ່ແລ້ວ, ແຕ່ວ່າມັນໄດ້ສະແດງເຖິງລັກສະນະທີ່ໄປທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນການພັດທະນາການກະສິກຳ ນັ້ນແມ່ນ ລະບົບທີ່ບໍ່ຫຍຸ້ງຍາກ ພົງແຕ່ຄວບຄຸມການຂະຍາຍຕົວເກີນຄວນ ແລະດັດແປງໃຫ້ແກດເນັມຈະກັບສະພາບສົ່ງແວດລ້ອມ. ການລົງສັດນີ້ສາມາດ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຕໍ່ສົ່ງແວດລ້ອມຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງເນື້ອນກັນ. ໃນອ່າງແມ່ນທີ່ຂອງ, ຜົນກະທົບຈາກການລົງສັດນີ້ສ່ວນຫຼາຍຍັ້ນການໜີ້ລົງຂອງ ທີ່ນອາໄສໄດ້ການນຳເອົາພື້ນທີ່ໄປຮັດບ່ອນລົງ (ເຊັ່ນການເຮັດໝອງລົງກູ້ຕາມແຄມທະເລ), ການຈັບລູກປາຈາກທຳມະຊາດຂຶ້ນມາລົງຫຼາຍເກີນຄວນ ແລະການບໍ່ເອົາໃຈໃສ່ໃນຄູ່ມຄອງການນຳຊະນິດພັນປາຕ່າງປະເທດເຂົ້າມາລົງ ເຮັດໃຫ້ມີຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ແວພັນປາພື້ນເມືອງ.

ໃນມໍ່າມານີ້ ຜ່ານການກວດກາຢູ່ໃນໂລກນີ້ ພົບວ່າ (ສໍາຫຼັບເຊດນີ້ຈີດ) ການລົງສັດນີ້ແມ່ນເປັນໄພວັນໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ຊີວະນາງພັນ, ບໍ່ແມ່ນການຈັບປາ. ການລົງສັດນີ້ສາມາດເກີດປະໂຫຍດຫຼວງຫາຍ ແຕ່ຕ້ອງຢູ່ໃນກອບທັນການທີ່ຈະເປັນ ເພື່ອການຄຸ້ມຄອງການປະມົງ ແລະພັດທະການລົງສັດນີ້ ທີ່ມີຄວາມຢັ້ງຍືນ ຂຶ້ງມັນກ່ຽວພັນກັບ ການດຳລົງຊີວິດ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຍາກຈົນ ແລະພ້ອມຄູວກັນນັ້ນ ກໍ່ຮັກສາໄວ້ຊື່ງລະບົບນິເວດໃຫ້ຢູ່ຮ່ວມກັນໄດ້ (ແລະເສີມໃຫ້ຊີວະນາງພັນ). ແຕ່ໜ້າເສົງດາຍ, ຂ້າງໝົດນັ້ນ ແມ່ນໃບເອົາແຕ່ການລົງສັດນີ້ເປັນຢາແກ້ ເພື່ອແກ້ບັນຫາທັງໝົດຂອງຂະແໜງການປະມົງ ໂດຍສະເພາະ ການໃຊ້ຈ່າຍໃນການລົງທຶນໃສ່ການປະມົງນີ້ຈີດ.

ໄພອັນຕະລາຍ ທີ່ມີຕໍ່ຂົວຂະນາງພັນ ທາງນີ້ ໃນແມ່ນີ້ຂອງ

ໄພດັ່ງກ່າວ ແມ່ນສາມາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ຈາກ 2 ທາງຄື: ເກີດຈາກພາຍໃນຂະແໜງການປະມົງເອງ ແລະ ອີກທາງນີ້ແມ່ນເກີດຈາກບັດໄຈພາຍນອກ. ຜົນກະທົບໂດຍກົງທີ່ເກີດຈາກພາຍໃນ ຂະແໜງການປະມົງມືຄື : ການໃຊ້ເຄື່ອງມືຫາປາທີ່ມີການທຳລາຍສູງ (ເຊັ່ນ: ລະເບີດ, ຢ່າເບີອ ແລະ ໄຊ້ໄຟຟ້າ ຂຶ້ອດ); ການຈັບປາທີ່ຢັ້ງນອຍ, ການຈັບປາໃນລະດຸການປະສົມພັນ ແລະ ການຈັບປາໃນເຮດທີ່ປາ ປະສົມພັນ-ວາງໄຂ່.

ຈຳພວກປາທີ່ ມີນີໄສເຄື່ອນຍ້າຍຕາມລະດຸການ ແມ່ນທ່າອ່ງຕໍ່ການຈັບໄດ້ງ່າຍ ແລະ ຖືກຈັບຈຳນວນຫຼາຍໆ, ເພາະວ່າປາເງິ່ນມັກຈະເຄື່ອນຍ້າຍພ້ອມກັນເປັນໝູ້ໃຫຍ່ ເຮັດໃຫ້ໂອກາດຈະຖືກຈັບມີຈຳນວນຫຼາຍໃນຂະບວນການຫາປາແບບການຄ້າ, ຕົວຢ່າງ ການໃສ່ໂຕ່ງ (dai) ທີ່ແມ່ນີ້ຕົງເລັສາບ ໃນກຳບູງເຈົ້າ. ເພາະວ່າຊ່ວງສຳປະຫານແມ່ນມີເວລາຈຳກັດ ເຊົາເຈົ້າຈຶ່ງຊຸ້ນຂູ້ວັນຈັບໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍທີ່ຈະຫຳໄດ້ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ກາຍເປັນການຈັບປາເກີນຄວນ ໂດຍສະເພາະໃນລະດຸປະສົມພັນ ເພາະການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ ແມ່ນມີຄວາມສຳພັນກັບການປະສົມພັນ-ວາງໄຂ່.

ການປ່ອຍສັດທີ່ມີຂົວລົງສູ່ທຳມະຊາດ ແມ່ນອາດມີຜົນກະທົບຫາງລົບທີ່ຮ້າຍແຮງ ຖ້າທາກການຄຸ້ມຄອງເຮັດບໍ່ໄດ້ດີ ແລະ ຖືກຕ້ອງ. ຂຶ້ງເບື້ອງຕົ້ນແມ່ນເກີດຂຶ້ນຈາກການນຳຂະນິດພັນປາຕ່າງໆທຶນ (ປາທີ່ນຳເຂົ້າຈາກບ່ອນອື່ນ) ເຊົາມາເພື່ອຈຸດປະສົງໃນການລົງ ເມື່ອການຄຸ້ມຄອງບໍ່ດີປາອາດຈະລັກລອດອອກຈາກທີ່ລົງ ໂດຍສະເພາະເວລາທີ່ເກີດໄພນີ້ຖ້ວມ ປາເງິ່ນມັນກໍຈະອອກໄປສູ່ແໜ່ງນີ້ທຳມະຊາດ ບາງຂະນິດພັນ ແມ່ນຈະໄປຍາດແຍ່ງ ທີ່ອາໄສ ແລະ ແໜ່ງອາຫານຂອງປາພື້ນເມື່ອງ ອາດຈະເຮັດໃຫ້ປາພື້ນເມື່ອງມີຜົນກະທົບ ທາກປາຕ່າງປະເທດເງິ່ນມັນສາມາດປັບຕົວເຂົ້າກັບສະພາບໄດ້ດີ.

ການນຳປາພື້ນເມື່ອງມາລົງ ຫຼືເຄື່ອນຍ້າຍໄປບ່ອນອື່ນພາຍໃນອ່າງ ກໍ່ຕ້ອງໄດ້ລະມັດລະວັງເຊັ່ນກັນ. ເພາະປາບາງພື້ນເມື່ອງບາງຂະນິດແມ່ນອາໄສຢູ່ໃນຂອບເຂດຈຳກັດຕາມທຳມະຊາດໃນອ່າງ ສະນັ້ນມັນຈະບໍ່ພົບເຂັ້ນໃນເຂດອື່ນພາຍໃນອ່າງ ດັ່ງນັ້ນ ປາເງິ່ນນີ້ທາກຍ້າຍມັນໄປບ່ອນອື່ນແມ່ນພາຍໃນອ່າງຈະຫົວໆມັນເປັນປາຕ່າງໆທຶນ (ບໍ່ຈະເປັນຈະແມ່ນປາມາຈາກຕ່າງປະເທດ). ອີກຢ່າງ ແນວພັນປາຂະນິດດຽວກັນແຕ່ອາໄສເຂດຕ່າງໆທຶນກັນ ມັນຈະມີລັກສະນະຫາງດ້ານກາມພັນແຕກຕ່າງກັນ. ຕໍ່ບັນຫານີ້ ຄວາມສຳຄັນແມ່ນກ່ຽວກັບຄວາມຫຼາຍກູ້າຍຫາງດ້ານກາມພັນ, ຕົວຢ່າງ ມີຫຼາຍໆຂະນິດພັນປາທີ່ສາຍກາມພັນແຕ່ກຳຕ່າງກັນເນື້ອງຈາກທີ່ອາໄສ ເຊັ່ນ ຈຳພວກທີ່ຢູ່ເກີງນີ້ຕົກຄອນພະເພົ່ງ ແລະ ກຸ່ມທີ່ຢູ່ໄຕ້.

ບັນຫາມີຢູ່ວ່າ ປາພື້ນເມື່ອງທີ່ນຳມາລົງ ແລ້ວປ່ອຍລົງສູ່ແມ່ນດີອື່ນ, ໂດຍສະເພາະຈຳພວກທີ່ມັກເຄື່ອນຍ້າຍ, ປາພວກນີ້ຈະຖືວ່າເປັນປາຕ່າງໆໃໝ່ກໍ່ຢູ່ຍາກ ແຕ່ກາງດ້ານກາມພັນ (ສາຍ

(ເລືອດ) ແມ່ນຖືວ່າແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງ ສ່ວນຊະນິດພັນບໍ່ມີອັນແຕກຕ່າງ. ກ່ຽວກັບບັນຫານີ້ຈະ
ຕ້ອງທຳການຄືນຄົວຕໍ່ໄປອີກ ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ແຈ້ງ ແລະຫາວິທີການຄຸ້ມຄອງການປະມົງ ແລະການ
ລົງສົດນັ້ນ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີຜົນກະທິບຫາງດ້ານກາມປະພັນ.

ຜົນກະທົບຕໍ່ຊີວະນາງພັນທີເກີດຈາກນອກຂະແໜງການປະມົງ ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດ ການປົງແປງ
ທາງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຖື່ນອາໄສຕາມແມ່ນໆ, ກີດຈະກຳການພັດທະນາທາງນີ້ ຂຶ້ງສາມາດມີຜົນ
ກະທົບທາງລົບຕໍ່ຊີວະນາງພັນ ຂຶ້ງພໍສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

1. บ່ອນທີ່ປາປະສົມພັນຖືກທໍາລາຍ ວັງເລົກໃນແມ່ນໍ້າຊີ້ງເປັນບ່ອນລື້ໃໝ່ໃນລະດູ ແລ້ງຖືກລົບກວນ, ພິດຕ່າງໆໃນນຳຖືກຮັ້ຖອນ ຫຼືດັດແປງຕາມແຄມລຳແມ່ນໍ້າ.
 2. ການປ່ຽນແປງຫາງດ້ານຄຸນນະພາບ (ທີ່ເປັນມິນພິດ) ແລະປະລິມານນຳໄຫ້ຊີ້ງເກີດຈາກການ ວັກຂັງນຳ ໂດຍການສ້າງເຂື້ອນ ແລະສິ່ງກິດຂວາງອື່ນໆ
 3. ການກໍສ້າງສິ່ງກິດຂວາງ ເຊັ່ນ ເຂື້ອນ, ຜາຍ ແລະການປ່ຽນແປງແລວນໍ້າ ລົວແລວແຕ່ເປັນການລົບກວນສະພາບແວດລ້ອມ ຊີ້ງກໍໃຫ້ເກີດມີການກິດ ກັນ ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ.

ສຳຄັນຢູ່ໄປກ່າວມັນ ແມ່ນເປັນອິດທິພົນທີ່ເຮັດໃຫ້ມີການທຳລາຍຄວາມຂັ້ນຕົງຂອງລະບົບນີ້ເວດ. ພາໃຫ້ນີ້ອໍທີ່ຂອງລະບົບນີ້ເວດຂອງແມ່ນຈຳຫຼຸດນ້ອຍລົງ ຫຼືສູນເສງໄປ. ການສູນເສງເນື້ອທີ່ຂອງເຊດນັ້ນຖ້ວມ (ໂດຍການປ້ອງກັນນຳຖ້ວມ ຫຼືການປ່ຽນແປງທາງດ້ານອຸທິກວິທະຍາ) ແມ່ນເປັນສາເຫດນີ້ທີ່ກ່ຽວກັບຂອງ. ການປ່ຽນແປງທີ່ກ່າວມານີ້ ແມ່ນເປັນສາເຫດໃຫ້ຄວາມອຸດິມສົມບູນ ແລະ ຊົວະນາງພັນຫຼຸດນ້ອຍລົງ.

ເນື້ອງຈາກ ການພັດທະນາດ້ານອຸດສາຫະກຳ ແລະ ການຂະໜາຍຂອງຕົວເມືອງຢ້າງບໍ່ທັນ
ກ້ວາງຂວາງ ເມື່ອສົມທູບໃສ່ເຂດອື່ນ ສະນັ້ນ ຜົນກະທົບຂອງມັນຢ້າງບໍ່ທັນມີໝາຍໃນອ່າງແມ່ນນັ້ນ
ຂອງ. ແຕ່ວ່າ ເນື້ອງຈາກການເຜີ້ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນໃນອັດຕາທີ່ສູງ ແລະ ການພັດທະນາທີ່ກຳລັງ
ເກີດຂຶ້ນທີ່ວ່ອງໄວໃນປັດຈຸບັນນີ້ ແມ່ນກຳລັງກົດດັນຕໍ່ສິ່ງມີຂົວໃຈໃນນັ້ນ. ຜົນລົບຈາກການຕັດໄມ້
ຖາງບໍ່, ການກະສົກຳທີ່ບໍ່ແກດໝາຍະ, ການກໍ່ສ້າງຫາງ, ການສ້າງເຂື້ອນຕ່າງ ແລະອື່ນໆ ຫຼືຜ່ານມາ
ແຕ່ໃນແມ່ນດັ່ງອູງ ຄວາມກົດດັນທີ່ໃຫຍ່ບໍ່ແມ່ນຄຸນນະພາບນັ້ນ ທາກແມ່ນບໍລິມາດຂອງນັ້ນ. ອັນທີ່
ສອງແມ່ນການສູນເສງການປົກຄຸມຂອງພິກສາສາດລົງບຕາມແມ່ນນັ້ນ ໂດຍສະເພາະ ການສູນເສງ
ເຂດປ່ານັ້ນຕົ້ວມ ຫຼືເປັນບ່ອນທີ່ເພີ້ງພາອາໄສຂອງປາທີ່ສຳຄັນທີ່ສູດ.

ໃນປີ 1997, ກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິການແມ່ນຮ້ອງໄດ້ບັນທຶກວ່າ ຜົນກະທິບຕໍ່ຊົວມາງູພັນຈາກການປະມົງແມ່ນ "ຕຳ" ແຕ່ຜົນກະທິບຈາກການພັດທະນາຂອງຂະແໜງການອື່ນມີ "ສູງ" (ກະທິບຕໍ່ສູງແວດລ້ອມ). ຂຶ້ສັງເຫດສ່ວນຫຼາຍ ບອກວ່າ ໄພອັນຕະລາຍຕໍ່ການປະມົງໃນນີ້ຈຶດແມ່ນບັນຫາຈາກສະພາບແວດລ້ອມ.

ສະພາບປັດຈຸບັນ ແລະອານາຄົດ ຂອງຊະນິດແນວພັນເປົ້າຂາຍ

ຄວາມເຂົ້າໃຈໄດຍທີ່ວໄປວ່າ ແຜ່ງການປະມົງໃນແມ່ນັ້ນຂອງແມ່ນຫຼຸດລົງ ແຕ່ທັດສະນະນີ້
ເປັນຄວາມຈິງຫຼືບໍ່? ແລະຖ້າແມ່ນ, ມັນໝາຍຄວາມແນວໃດ?

ກ່ອນອື່ນໝົດ ແລະສິ່ງທີ່ສຳຄັນກ່ວາໜູ້ແມ່ນ ຍັງບໍ່ມີຫຼັກຖານຮັນຊື້ບອກໄດ້ ຕໍ່ຫັດສະນະທີ່
ວ່າການແຫ່ງການປະມົງຫຼຸດລົງນັ້ນເປັນຄວາມຈິງ. ຈຶ່ງຢູ່ທີ່ຂາວປະມົງບອກວ່າການປະລິມານການ
ປາຂອງເຂົາເຈົ້າ (ຕໍ່ຄົນ) ແມ່ນຫຼຸດລົງແທ້ ແຕ່ບັນຫາມີຢູ່ວ່າ ຈຳນວນຊາວປະມົງຊີ້ພັດເຜີ້ມຂຶ້ນ.
ປະລິມານການຈັບທັງຊີ້ພັດຍັງເໝືອນເດີມ ຫຼືອາດສູງຂຶ້ນກ່ວາເກົ່າ ແມ່ນແທ້ຜົນການຈັບປາຕໍ່ຄົນ
ອາດຈະຫຼຸດລົງ. ຜົນຂອງການຄືນຄ້ວາວິໄຈ ຢູ່ໃນເຂດທະເລສາບ ກຳປູເງົາໄດ້ສະແດງຊື້ໃຫ້ເຫັນວ່າ
ມັນເປັນຄືແນວນັ້ນແທ້. ສຳຄັນຢູ່ກ່ວານັ້ນ ຂຶ້ມູນມໍ່ມານີ້ ໄດ້ຊື້ແຈ້ງວ່າຜົນຜະລິດຈາກການຈັບປາ
ບໍ່ສາມາດຈະເຜີ້ມຂຶ້ນຕື່ມອີກໄດ້ ແມ່ນວ່າຈະໃຊ້ກໍາລັງໝາຍເທົ່າໄດ້ກໍາຕາມ ເນື້ອງຈາກມັນມາເຖິງຈຸດ
ສູງສຸດແລ້ວ (ໃນເຂດທະເລສາບ), ພົມຄວາມເປັນໄປໄດ້ຢູ່ບ່ອນອື່ນ ບ່ອນທີ່ປະຊາຊົນບໍ່ໜ້າແໜ້ນ.
ຄຽງຄຸ້ມັນນັ້ນ, ບ່ອນໄດ້ຫາກມີການພື້ນຝູສະພາບແວດລ້ອມຂອງແມ່ນກໍ່ ມີການຄຸ້ມຄອງທີ່ເໝາະ
ສົມ ແລະຖືກຕ້ອງ ຜົນຜະລິດປາກໍຈະຄ່ອຍໆເຜີ້ມຂຶ້ນ.

ທາງພິຈາລະນາເບື້ງການຜະລິດໄດຍລວມຢ່າງລະອຽດແລ້ວເຫັນວ່າ ພາຍໃນແຫ່ງການປະມົງແມ່ນມີການປຸງປັງຢູ່ໃນຂັ້ນຊະນິດພັນ, ເຫັນວ່າບັນດາຊະນິດພັນປາ ທີ່ມີຂະນາດໃຫຍ່ ແລະ ການເຕີບໃຫຍ່ຊ້າ ແມ່ນມີຜົນຜະລິດໜຸດລົງ ຂຶ້ງມັນໄດ້ປາກີດໃຫ້ເຫັນແລ້ວຢູ່ໃນເຂດທະເລສາບ ກຳປຸງເຈິງ ປາຊະນິດໃຫຍ່ໜຸດລົງ ແຕ່ປາຊະນິດນ້ອຍຊ້າພັດເຜີ້ມຂຶ້ນ (ປາຊະນິດດັ່ງກ່າວ ເຊັ່ນ: ປາເລີມ, ປາເອີນ, ປາກະໂຫ ແລະ ປາບິກ) ລາຍງານຍັງບອກວ່າ ປາເອີນ ໃນອ່າງແມ່ນຫັ້ງອງ ໃນປະເທດໄທ ກໍ່ໜຸດລົງຄືກັນ (ບາງທີ່ອອາດຈະມີຂະນິດອື່ນດ້ວຍ) ອັນເນື້ອງມາຈາກການສ້າງເຂື້ອນ ແລະຄັ້ນຄູ ປ້ອງກັນນັ້ນດັ່ງກ່າວ. ປາບິກ ແລະ ປາເອີນ ສອງຊະນິດນີ້ແມ່ນຢູ່ໃນບັນຊີແຮງຂອງອົງການ IUCN ແລະທັງສອງຍັງແມ່ນຊະນິດທີ່ຢູ່ໃນຂັ້ນອັນຕະລາຍ. ປາທັງສອງຊະນິດນີ້ຈີດເຂົ້າໃນບັນຊີແຮງ ຍ້ອນການກົງຈັບຫຼາຍເກີນຄວນ ແລະ ຍ້ອນການໜຸດລົງຂອງຖຸນອາໄສ.

ໃນບັນດາແມ່ນຈຳຕ່າງໆໃນໄລກ ບໍ່ອນທີ່ການນຳໃຊ້ດ້ານການປະມົງຫຼາຍເກີນຄວນ ແມ່ນສະແດງວ່າຊະນິດພັນປາທີ່ມີຂະນາດໃຫຍ່ແມ່ນຫຍາຍໄປ ແລະທີ່ດ້ານການປະມົງຫຼາຍ ສະແດງວ່າຊະນິດພັນປາທີ່ມີຂະນາດໃຫຍ່ແມ່ນຫຍາຍໄປ ແລະທີ່ດ້ານການປະມົງຫຼາຍ ມີອຍໆ ແຕ່ໃນແມ່ນຈຳຂອງປາຂະນາດໃຫຍ່ຢ່າງຈົບໄດ້ເປັນຄົງຄາວຢູ່ ເຖິງແມ່ນຈະບໍ່ຫຼາຍ ມັນສະແດງແຫ່ງການປະມົງໃນແມ່ນຈຳຂອງຢ່າງຢູ່ໃນສະພາບທີ່ດີ ດັ່ງນັ້ນ ການລົງທຶນໃສ່ໃນການຄຸ້ມຄອງ ແມ່ນຢ່າງຄົ້ມຄ່າ.

កើរវិនិច្ឆ័យ, ការប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួនខ្លួនដូចជាប្រព័ន្ធផ្លូវការបានបង្កើតឡើង។ ទាំងនេះមានសារតែប៉ុណ្ណោះ។

ຂຶ້ນ, ແຕ່ການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບແວດລ້ອມຍິ່ງໄວກ່ວາ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງປໍ່ສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າສົ່ງໄດ້ ແທ້ທີ່ເປັນສາເໜດຕົ້ນຕຳໃນການຫຼຸດລົງຂອງຊະນິດພັນປາ. ແນວໃດກໍ່ຕາມ ການປະມົງປໍ່ສາມາດ ຕ້າມກັບການລະບົບການຊຸດຄື່ນ(ຈັບປາ) ແລະການຊຸດໄຊມລົງຂອງສະພາບແວດລ້ອມໃນປັດຈຸບັນ ນີ້. ມັນເປັນການທີ່ບໍ່ສະຫລາດ ຫຼືຈະຄາດຄະເນວ່າ ທຸກອີງປະກອບຂອງຊັບພະຍາກອນການປະມົງ ມີຄວາມຕ້າມທານຕໍ່ຄວາມກົດດັນຈາກການຫາສະເໝີພາບກັນ, ສົ່ງທີ່ຄວນມີສະຕິ ແມ່ນການຊອກ ທາຄວາມຈຸດອອນທີ່ສຸດຂອງຝູງສັດນີ້ ແລະຊຸກຍູ້ ນຳໃຊ້ວິທີການຄຸ້ມຄອງທີ່ພ່ານຈະສົມພາຍໃນຂະ ແໜງການປະມົງກ່ອນ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ໄພອັນຕະລາຍທີ່ສຳຄັນແມ່ນມາຈາກ ການຊຸດໄຊມລົງສະ ພາບແວດລ້ອມ.

ການຄູ່ມຄອງ ການປະມົງ ແມ່ນໄດ້ຕິດພັນກັບ ການຄູ່ມຄອງ ຂົວຂະນາງພັນທີກ່ຽວຂ້ອງແລ້ວຫລືຢ່າ?

ໃນຂະແໜງການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນຈົບອຸງການ ບໍ່ວ່າ ບຸກຄົນ, ຊຸມຊົນ, ປະຊາຊົນທີ່ວ່າໄປ ແລະ ແມ່ນແຕ່ ນ່ວຍງານຂອງດັລັດ ບໍ່ໄດ້ຈຳແຍກ ລະຫວ່າງການຄູ່ມຄອງ “ຂົວຂະນາງພັນ” ແລະ “ການປະມົງ”. ແຕ່ກໍ່ມີບາງຕົວຢ່າງ ທີ່ການຄູ່ມຄອງການປະມົງໄດ້ເອົາບັນຫາຂອງຂົວຂະນາງພັນເຊົ້າ ລວມດ້ວຍເຊັ່ນ:

- ໃນມໍ່າມນີ້ ຫວງດົນາມໄດ້ຫ້າມໃຊ້ໂຕ່ທີ່ມີຕາມອງຂະນາດນ້ອຍຈັບລູກປາຊວາຍຢ່າງເປັນຫາງການ (ຍົອນການຈັບລູກປາດັ່ງກ່າວແມ່ນມີຜົນກະທິບຕໍ່ຈຳນວນປາຕ່າງໆໃນແຫ່ງນີ້ ບໍ່ແມ່ນແຕ່ຈຳພວກຊວາຍ).
- ການຫ້າມໃຊ້ເຄື່ອງມື້າປາທີ່ທຳລາຍສູງທີ່ວ່າໄປ ເຊັ່ນການໃຊ້ໄຟຟ້າຊອດ (ຫວົງດົນາມ, ກຳປູເຈຸງ) ການລະເບີດ ແລະຢາເບີອ (ທຸກໆປະເທດ)
- ການຫ້າມໃຊ້ບາງຊະນິດເຄື່ອງມື້, ການຈຳກັດຂະນາດຕາມອຸງ, ຫ້າມຫາປາບາງສະຖານທີ່, ບາງລະດຸການ ແລະບາງກຳມະວິທີການຫາປາ.

ການຈຳກັດການຫາປາສະເໜະຊະນິດ ຍັງບໍ່ຫຼັມີແພ່ໜ້າຍ ເຊັ່ນ ປາຈຳພວກໃຫຍ່ (ປາບີກເປັນຕົ້ນ)

ໃນເວລາມໍ່າມນີ້ ກຳປູເຈຸງ ໄດ້ສ່າງປິດໂຕ່ (dai) ຫຼາຍບ່ອນແລ້ວ ເນື່ອງຈາກໂຕ່ດັ່ງກ່າວມັກຖືກຈຳພວກປາຂະນາດໃຫຍ່ເລື້ອຍໆ (ປາບີກ, ປາກະໂຫ) ທີ່ລ່ອງລົງມາຈາກທະເລສາບ.

ໂດຍທີ່ວ່າໄປ ບັງລັບຫ້າມຂອງລັດ ບໍ່ຄ່ອຍຈະໄດ້ຜົນເທົ່າໄດ ຍົກເວັ້ນ ໃນການປະມົງຂະນາດໃຫຍ່ ທີ່ການຕິດຕາມງ່າຍ ແລະຕັ້ງຢູ່ເປັນຈຸດ ເຊັ່ນ Dai, ຂໍ້ມີການກະທຳຜິດກິດລະບູບຢ່າງກົວາງຂວາງ ແລະຜົນໄດ້ຮັບມືນ້ອຍໃນການບັງລັບໃຊ້. ຕົວຢ່າງ ການຫ້າມໃຊ້ໂຕ່ຕາຖຸຈັບລູກປາຊວາຍ ໃນພາກປະຕິບັດແມ່ນມືນ້ອຍ ການໃຊ້ອຸປະກອນດັ່ງຍັງມີການລັກລອບໃຊ້ຢູ່.

ການຄູ່ມຄອງການປະມົງແບບສຳປະທານມອບເໝົາເນື້ອຄູ່ມຄອງ (Fishing Lot) ດັ່ງຕົວຢ່າງ ໃນກຳປູເຈຸງ ອາດຈະເປັນປະໂຫຍດທີ່ດີ ທີ່ມີການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຂອບເຂດເນື້ອທີ່ທີ່ສຳປະທານ ແລະກຳນົດລະດຸການຈະແຈ້ງ. ເຈົ້າຂອງ Lot ທີ່ໄດ້ລົງທຶນໃສ່ ເຊົາເຈົ້າກໍ່ມີຄວາມກະຕືລືລົ້ນໃນການບ້ອງແຫຼ່ງຂັບພະຍາກອນທີ່ໄດ້ສຳປະທານ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດໂດຍກົງຕໍ່ເຈົ້າ.

ຜົນປະໂຫຍດອັນອື່ນຂອງລະບົບດັ່ງກ່າວ ແມ່ນລັດກໍ່ມີລາຍຮັບຈາກການສຳປະທານ. ໃນທີ່ໄລກນີ້ ແຫຼ່ງການປະມົງບ່ອນໄດ ທີ່ຫາກມີການບ້ອງກັນການນຳໃຊ້ເກີນຄວນ ແລະການນຳໃຊ້ບໍ່

ມີຂອບເຂດ, ຜົນຮັບຕາມ ແມ່ນຕ່າງຝ່າຍຕ່າງໄດ້ໃຊ້ຊະນະ (win-win situation) ຕີ: ຂຶ້ວະນາງພັນ ແລະ ການຜະລິດຂອງການປະມົງ ຢ່ອມຖືກບັບປຸງທັງຄູ່.

ຕົວຢ່າງ ການລືເລີ່ມ ການຄຸ້ມຄອງແບບຊຸມຊົນ ແມ່ນກຳລັງແພ່ໝາຍໃນອ່າງແມ່ນຈັດຂອງ. ສ່ວນໝາຍແມ່ນໄດ້ຜົນຕໍ່ການຍືນຍົງຂອງຂຶ້ວະນາງພັນ ເຊັ່ນ ການຄຸ້ມຄອງປາຂ່າໄດ້ຊຸມຊົນທີ່ກ່າວຂ້າງຕົນນັ້ນ.

ໃນການສ໌ຫຼວດຢ່າກເໜືອຂອງ ສສປ.ລາວມໍ່ໆມານີ້ ໄດ້ພົບວ່າ 52% ຂອງໝູ່ບ້ານທີ່ສຳຫຼວດ ເຊົາເຈົ້າໄດ້ມີລະບົບການຄຸ້ມຄອງແບບພື້ນເມືອງຂອງເຊົາເຈົ້າທີ່ໃຊ້ໄດ້ຜົນດີ ໃນນັ້ນມີຄື: (1) ເຄີຍສະຫງວນ ແລະ ວັດວະນາຄາ ຂໍ້ຈຳກັດໃນການຫາປາ, ການເຊື້ອຖືທາງສາດສະໜາທ້ອງຖິ່ນກໍ່ມີສ່ວນຊ່ວຍໄດ້, (2) ການຫ້າມຕາມລະດູການ (ໄດ້ສະເພາະ ແມ່ນລະດູການປະສົມພັນ), (3) ຈຳກັດ ການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມື, ບໍ່ພຽງແຕ່ການຫ້າມໃຊ້ລະເບີດ ແລະ ຍາເປື່ອ, ເຄື່ອງມືທີ່ມີການທຳລາຍສູງ ໄດ້ສະເພາະປາທີ່ຢັ້ງອ່ອນນອຍ. ບາງໂອກາດ ແມ່ນຈຳກັດໃນການຈັບບາງຊະນິດປາ, ຈຳກັດການ ຂັ້ນຂ່າຍເຄື່ອງມື ໃນບາງເວລາ.

ມີປາຫຼາຍຊະນິດ ທີ່ມີຄຸນຄ່າທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ປະເພນີ, ໄດ້ສະເພາະປາຊະນິດ ໃຫຍ່ງໆ. ຕົວຢ່າງ: ໃນໂອກາດ ການຂຶ້ນສະເໜີຍລາດໂຄບຮອບ 50 ປີ ຂອງພະເຈົ້າມະຫາຊີວິດ ແຫ່ງໆ ລາດຊະອານາຈັກໃຫ້ ໃນປີ 1996, ຊາວປະມົງໄທໄດ້ສິ່ງປາບີກທີ່ຈະໄດ້ທັງໃນບັນນິດໃຫ້ກົມປະມົງ ເພື່ອທຳການປະສົມພັນ ເພື່ອຖາຍເປັນພະລາດສະກຸສົນ.

ມາດຕະການຄຸ້ມຄອງເຫຼົ່ານີ້ ຍັງຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການຊຸກຍູ້ ແລະ ສິ່ງເສີມໃຫ້ກວ້າງຂວາງ, ສ່ວນທີ່ມີຢູ່ແລ້ວນັ້ນ ແມ່ນເປັນສັນຍານທີ່ດີ ສຳຫຼັບຄວາມຢັ້ງຍືນຂອງຂຶ້ວະນາງພັນ. ເຫຼົ່າທີ່ໄດ້ມີການລືເລີ່ມການຄຸ້ມຄອງຫຼາຍບ່ອນ ທີ່ແມ່ໄສ່ຈຳພວກປາທີ່ມັກເຄື່ອນຍ້າຍ, ກິດຈະກຳດັ່ງກ່າວ ແມ່ນມີປະໂຫຍດໃນລະດັບສາກົນ. ແຕ່ການທີ່ຈະໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນດີ ຕ້ອງມີມາດຕະການຄຸ້ມຄອງຮ່ວມກັນໃນເຂດອື່ນໆທີ່ບໍາເຫຼົ່ານີ້ເຄື່ອນຍ້າຍໄປຮອດ. ລະບົບການປະສານງານໃນການຄຸ້ມຄອງ ໃນລະດັບພາກພື້ນ ຈຶ່ງຢູ່ມີຄວາມສຳຄັນ. ການສະເໜີປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງລະດັບພາກພື້ນ ຂອງແນວພັນປາຂ້າມພິມແດນ (Trans-boundary), ໄດ້ສະເພາະ ສຳຫຼັບປາຊະນິດໃຫຍ່ໆ ຂໍ້ຈະເປັນການປະກອບສ່ວນອັນຍິ່ງໃຫຍ່ ໃນການປັບປຸງ ການຮ່ວມມືສາກົນໃນອ່າງແມ່ນຈັດຂອງ.

ສຳຫຼັບຊະນິດປາທີ່ມັກເຄື່ອນຍ້າຍຕາມລະດູການ ແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນ ແລະ ຕ້ອງມາດຕະການໃນການປົກປັກກັບການ ທັງໃນລະດັບປະເທດ ແລະ ລະດັບສາກົນ. ຂໍ້ຕົກລົງສາກົນແມ່ນໄດ້ມີຢູ່ແລ້ວໝາຍໆສະບັບ ກ່ຽວກັບການປົກປັກກັບການຊຶ້ວະນາງພັນ ທີ່ສາມາດນຳມາໃຊ້, ໃນນັ້ນມີຄື:

- The code of conduct ກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການປະມົງ ທີ່ອອກໄດ້ FAO ໃນປີ 1995

- ກອງປະຊຸມວ່າດ້ວຍ ການປຶກປໍກຮັກສາ ຂະນິດພັນທີມີການເຄື່ອນຍ້າຍ ຂອງສັດປ່າ (CMS)
- ກອງປະຊຸມວ່າດ້ວຍ ຄວາມຫຼາກໝາຍດ້ານຊີວະສາດ
- ຂັ້ນຕົກລົງ 1995 ຂອງ MRC ກ່ຽວກັບການຮ່ວມມືພັດທະນາແບບຍັ້ງຍືນໃນອ່າງແມ່ນຈັດຂອງ ການຈັດການທັງພາຍໃນປະເທດ ແລະ ລະດັບສາກົນ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ ປາຕ່າງໆທຶນ ແລະ ປາພື້ນເນື້ອງເຂົ້າໃນຂະບວນການລົງສັດປ່າ.

ກ່ຽວກັບການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍ ກົດລະບຽບຕ່າງໆ ບໍ່ວ່າຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນຈັດຂອງ ຫຼື ບ່ອນ ອື່ນໆກໍ່ເໝືອນ້າກັນ ແມ່ນ ຈາກເທິງລົງລຸ່ມ (Top-down) ຈາກສູນການລົງຫາທົ່ວ່າທຶນ ບໍ່ຄ່ອຍຈະ ໄດ້ຜົນ ໂດຍສະເພາະກັບຊາວປະມົງສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ນຳໃຊ້ເຄື່ອງມີຂະນາດນີ້ອຍ. ການຄຸ້ມຄອງແບບ ຊຸມຊົນແມ່ນອາດຈະດີກ່ວາ ເມື່ອທາກມີການສະນັບສະໜູນຈາກໜ່ວຍງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຂອງລັດ. ໃນຂະນະທີ່ກໍາລົງມີການສົ່ງເສີມກ່ຽວກັບເລື້ອງນີ້ຢູ່ອ່າງແມ່ນຈັດຂອງ ການປຶກປໍກຮັກສາຊີວະນາງພັນ ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ເອົາເຂົ້າ ໃນແຜນການຂອງຫຼາຍອີງການທີ່ຮັບຜິດຊອບການປະມົງ. ການຄຸ້ມຄອງແມ່ນ ຕອງ ເລີ່ມໃສ່ ຂະນິດພັນສະເພາະ, ສະຖານທີ່ສະເພາະ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ຢູ່ໃນເຂດທີ່ມີຊີວະນາງພັນທີ່ ກ່ຽວຂ້ອງຫຼາຍ.

ໂດຍທີ່ວໄປ ແນວທາງການຄຸ້ມຄອງຂອງບັນດາຂະແໜງການປະມົງ ແມ່ນບໍ່ທັນເວົ້າເຖິງ ຄວາມຈາເປັນ ໃນການຄຸ້ມຄອງສະພາບແວດລ້ອມ. ຂໍ້ເຫັນໄດ້ຈາກການຄຸ້ມຄອງແບບຊຸມຊົນທີ່ ຜ່ານໆມາ ແມ່ນເລື່ງໃສ່ສະເພາະແກ້ບັນຫາພາຍໃນຂະແໜງການປະມົງເທົ່ານັ້ນ - ຂໍ້ເວົ້າໄດ້ວ່າ ຄຸ້ມຄອງແຕ່ງກໍາລົງການທາປາ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ບັນດາຊຸມຊົນຊາວປະມົງ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນເຫັນເປັນເອກະສັນໃນການ ຮັກສາຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຮູ່ວ່າ ໄພຄຸ້ມຄາມສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນມາຈາກປັດໄຈພາຍນອກ ໂດຍສະເພາະຈາກການຊຸດໂຊມລົງຂອງສະພາບແວດລ້ອມ. ຈິນກ່ວາວ່າ ຊຸມຊົນທີ່ເພີ່ມາອາໄສການປະມົງ ຈະມີສາມາດຈັດການກັບຜົນກະທົບທີ່ມາຈາກພາຍນອກໄດ້ນັ້ນ, ຄວາມສຳຄັນຂອງແຫ່ງປະມົງເຫຼົ້າ ນີ້ ອາດຈະເຖິງວາລະສຸດທ້າຍໄປແລ້ວ. ຊຸມຊົນທົ່ວ່າທຶນ ແລະ ແມ່ນແຕ່ໜວ່ຍງານຂອງລັດ ຍັງມີ ສ່ວນຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ກ່ຽວພັນກັບແຫ່ງການປະມົງນີ້ອຍເກີນໄປ. ຄວາມ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງໃຫ້ຫລາຍກ່ວາທີ່ເປັນຢູ່. ຍັງມີຄວາມສຳຄັນໃນປ່ອນທີ່ເປັນເຂດທີ່ກ່ຽວ ກັບການຂ້າມພິມແດນ (transboundary issue).

ສະພາບສົ່ງແວດລ້ອມທາງນີ້ໃນແມ່ນຈັດຂອງ ທີ່ຢູ່ຢູ່ໃນສະພາບດີ ສາມາດເປັນຄຸນສົມບັດ ແລະ ເທດຜົນ ໃນການຕໍ່ລອງ ໃນການພັດທະນາການ ຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ໃນຊ່ວງມໍ່ໜຸມນີ້, ທ່າທີ ແລະ ນະໂຍບາຍ ໄດ້ຊື້ໃຫ້ເຫັນສັນຍານແຫ່ງຄວາມປ່ງປັງແບ່ງ. ມີຫຼາຍນະໂຍບາຍ ໄດ້ຫັນປ່ງປັງໄປໃນ ດ້ານການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ເອົາບັນຫາຂອງການປະມົງເຂົ້າພິຈາລະດ້ວຍ. ຄຳແນະນຳ

ຂອງ ဓານະກຳມາທີການວ່າດ້ວຍເຂື່ອນຂອງໄລກ ເຊັ່ນ ຜົນກະທິບທີມີຕໍ່ຈາກເຂື່ອນທີ່ມີຕໍ່ການປະມົງ ແມ່ນໄດ້ນຳເຂົ້າພິຈາລະນາຢ່າງກົວາງຂວາງໃນໂຄງສ້າງເຂື່ອນຕ່າງໆ. ໃນນັ້ນຍັງມີຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບພັດທະນາທີ່ເອົາຄວາມຢັ້ງຍືນຂອງການດຳລົງຊີວິດ, ໂດຍການປຽບຫຼຸບ ຄືດໄລ່ຜົນໄດ້ຜົນເສງ (cost-benefits analysis) ເໜັນໃສ່ຜົນກຳໄລຂອງການລົງທຶນ. ຂຶ້ງເປັນບາດກ້າວໃຫຍ່ໃນການຄຸ້ມຄອງຂັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ອີກປະການຝຶ່ງ, ໃນມໍ່າມານີ້ ຫັງຜູ້ໃຫ້ທຶນ ແລະລັດຖະບານໄດ້ມີນະໂຍບາຍຕໍ່ບັນຫາຄວາມຍຸຕິທຳຂອງສັງຄົມ ແມ່ນໃສ່ຄວາມຢູ່ດີກິນດີການດຳລົງຊີວິດແບບຢັ້ງຍືນ ແລະຍົກສູງບັນຫາຂອງການປະມົງນີ້ຈີດ. ດັ່ງນັ້ນ ຈາກນີ້ໄປ ຂະແໜງການປະມົງຈຶ່ງໄດ້ມີບັດບາດສຳຄັນ ໃນການຄຸ້ມຄອງ ຂົວຂະໜາງພັນ ຄວາມໝາກໝາຍ ແລະ ຄວາມສະລັບຂັບຂໍ້ອນຂອງລະບົບນິເວດ.

ການຮ່ວມມືຂອງບັນດາລັດຖະບານທີ່ແໜ້ນແໜ້ນເທົ່ານັ້ນ ທີ່ເຮັດໃຫ້ສຳເລັດໃນການ ຈັດການກັບໄພວັນຕະລາຍ ຕໍ່ສະພາບແວດລອມໃນອ່າງແມ່ນໍ້ຂອງ. ສັນຍາ ປີ 1995 ຂອງ MRC ແມ່ນເປັນພື້ນຖານທີ່ດີ ສຳຫຼັບປະເທດສະມາຊິກ ຂອງ MRC ໃນການຮ່ວມມື ພັດທະນາແບບຢັ້ງຍືນ, ການລຸດຜ່ອນຄວາມຍາກຈົນ ແລະການປ້ອງກັນການທຳມາຫາກິນ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ການປົກປັກຮັກສາຂົວຂະໜາງພັນຈະບໍ່ໄດ້ຍົກເຂັ້ມທີ່ຈະແຈ້ງ ແຕ່ມັນກໍ່ມີອນຍຸ່ດໃນນະໂຍບາຍນີ້ໄດ້ປະລິຍາຍ.

ສັນຍາ ປີ 1995 ກໍ່ໄດ້ເປັນກອບ ທີ່ຂ່ວຍໃນການປະຕິບັດ ກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆຂອງກອງປະສາກົນວ່າດ້ວຍຂົວຂະໜາງພັນ ພາຍໃນອ່າງແມ່ນໍ້ຂອງ. ເຄື່ອງມີຫົກກ່າວມານີ້, ໂດຍສະເພາະກອງປະຊຸມໄລກວ່າດ້ວຍ ຄວາມໝາກໝາຍຂອງຂົວຂະໜາງພັນ ແມ່ນຈຳເປັນຕົ້ອງໄດ້ເຮັດໃຫ້ກະຈ່າງແຈ້ງ ແລະ ເຜີຍແຍ່ໃຫ້ກົວາງຂວາງ.

ຕົວຢ່າງທີ່ດີໃນການຄູ່ມຄອງການປະມິງ

ទីមន្តរប័ណ្ណភាព និងការបែងចាយ

ເທົ່າທີ່ ຜ່ານມາ ບົດຮຽນທີ່ດີໃນການຄຸ້ມຄອງການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນຈຳຂອງ ເຫັນວ່າໄດ້ມີການລືເລື່ອມ ການໃຊ້ລະບົບແບບຊຸມຊົນຄຸ້ມຄອງ (Community-based). ຊຸມຊົນບ່ອນໄດ້ມີຄວາມໝັ້ນຄົງ ມີຄວາມສາມາດ ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແບບພື້ນເມືອງ ແລະບາງຄັ້ງມີລະບົບຄຸ້ມຄອງທີ່ແທດເໜາຈະ ນັ້ນເປັນການຮັກສາ ຄວາມຢັ້ງຢືນຂອງຊົວໜາງພັນໄປດ້ວຍ. ແຕ່ມັນບໍ່ເປັນຢ່າງນັ້ນສະເໜີໄປ ມີພຽງແຕ່ກໍາລັງຂອງຊຸມຊົນ ບໍ່ອາດສາມາດຕ້ານຫານຄວາມກົດດັນຈາກການພັດທະນາອື່ນໆ ເຊັ່ນ ຄວາມກົດດັນຈາກການເຜີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນ ຖ້າຫາກບໍ່ມີການປະສານງານລວມກໍາລັງຂອງສາກົນ, ຊຸມຊົນເອງກໍາບໍ່ມີຄວາມສາມາດສະເໜີຄວາມຕ້ອງການ ເພື່ອຄວາມຢັ້ງຢືນຂອງຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຫຼັກສະນະຂ້າມພິມແດນ. ລະບົບທີ່ມີ ລັດ ແລະຊຸມຊົນຮ່ວມກັນຄຸ້ມຄອງ ເຫັນວ່າ ຈະເປັນວິທີການທີ່ດີເລີດ ໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ.

ລະບົບດັ່ງກ່າວ ສາມາດກໍໃຫ້ເກີດຄວາມສົມບູນຂອງແບ່ງຊັບພະຍາກອນ ຜູ້ຊົມໃຊ້ກໍມີຄວາມກະຕືລືລົ້ນໃນການຄຸ້ມຄອງ. ໂດຍສະເພາະເຈົ້າຂອງສຳປະທານໄດ້ປົກປັກຮັກສາ ເອົາໃຈໃສ່ປ້ອງກັນ ບໍ່ໃຫ້ມີການທຳລາຍສະພາມແວດລ້ອມບໍລິເວນສຳປະທານຂອງເຂົາເຈົ້າ, ແຕ່ລະບົບນີ້ຢ່າງນົ້ອຍກໍເປັນຈຸດເລີ້ມ ໃນການປົກປ້ອງສະພາບແວດລ້ອມ ແລະເປັນຕົວຢ່າງໃນຕໍ່ໜ້າ.

ເຕັມທີ່ ຈະເຮັດໃຫ້ວຽກງານຄູ່ມຄອງຊັບພະຍາກອນດີຂຶ້ນ ຂຶ້ງມັນເປັນພື້ນຖານໃນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ຊີມໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ ໃນລະບົບການຄູ່ມຄອງທຳມະຊາດໃນຕໍ່ໜ້າ.

ກ່ຽວກັບການຄູ່ມຄອງຜົນກະທົບຈາກການນຳຊະນິດພັນປາຕ່າງຖິ່ນເຂົ້າມາ, ແລະສາຍພັນບັບປຸງຂອງປາພື້ນເມືອງ. ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນແມ່ນມີແຕ່ນຳໃຊ້ເອກະສານແນະນຳ FAO ທີ່ເອີ້ນວ່າ Code of Practice. ເອກະສານແນະນຳດັ່ງກ່າວ ແມ່ນໄດ້ກ່າວໄວ້ແຈ້ງກ່ຽວກັບຜົນທີ່ອາດມີຂຶ້ນຈາກການນຳຊະນິດແນວພັນໄດ້ນຶ່ງເຂົ້າມາ ຂຶ້ງເນັ້ນໃສ່ຜົນກະທົບຕໍ່ການປົງແປງຂອງຄວາມໝາກໝາຍທາງກາມະພັນ. ສິ່ງສຳຄັນໃນການໃຊ້ກົດດັ່ງກ່າວ ແມ່ນເຮັດແນວໄດ້ທີ່ຈະໃຫ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ ທຸກພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນທຸກໆລະບັບ ເຊັ່ນ ລະດັບພາກພື້ນ, ລະດັບປະເທດ ແລະລະດັບທ້ອງຖິ່ນ. ບັນຫາໃນປັດຈຸບັນ ບໍ່ແມ່ນເປັນຍົອນບໍ່ມີເຄື່ອງມີ ແຕ່ທາກເປັນຍົອນການຍັງບໍ່ຫັນມີການຊຸກຍູ້ທີ່ເຂັ້ມແຂງໃນພາກປະຕິບັດ.

ການຄູ່ມຄອງປັດໄຈທາງດ້ານສົ່ງແວດລົ້ມ

ສິ່ງສຳຄັນຈຳເປັນກ່າວໝູ່ ໃນອ່າງແມ່ນດີຂອງ ແມ່ນການຄູ່ມຄອງ ແລະນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທາງນັ້ນທີ່ໃຫ້ມີຄວາມສົມດູນກັນໃນທຸກພາກສ່ວນ, ໂດຍສະເພາະຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນັ້ນ. ຂຶ້ງລວມທັງການຄູ່ມຄອງຜົນກະທົບຕໍ່ສົ່ງແວດລົ້ມທີ່ມີລັກສະນະຂ້າມພິມແດນໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ຄຸນຄ່າຂອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໃນອ່າງແມ່ນດີຂອງ ບໍ່ມີຢູ່ແຕ່ ການປະມົງ ຫຼື ເຂົ້າເທົ່ານັ້ນ, ກະໂຕນັ້ນເອງແມ່ນຢືນມີຄວາມສຳຄັນ. ການພັດທະນາແບບຍັງຍືນໃນອ່າງແມ່ນດີຂອງ ແມ່ນກວມລວມເອົາການຍັງຍືນຂອງ ທີ່ອາໄສທາງນັ້ນ ແລະຊີວະນາງພັນທີ່ອາໄສຢູ່ນັ້ນ, ຂຶ້ງມັນຂັ້ນກັບຄວາມອາດສາມາດ ຂອງບັນດາປະເທດໃນອ່າງເປັນຍັງຍື່ງ ໃນການຄູ່ມຄອງຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນັ້ນທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ, ຫັງພາຍໃນປະເທດ ແລະ ລະຫວ່າງຊາດ ທີ່ມີລັກສະນະຂ້າມພິມແດນ. ໃນລະດັບວິຊາການ ແມ່ນຕ້ອງການນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນັ້ນ ແລະການວາງແຜນລວມທີ່ວອ່າງ.

ກ່ຽວກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງຂະແໜງການປະມົງ ແລະຊີວະນາງພັນທີ່ອາໄສຢູ່ ຈະສືບຕໍ່ຕອບສະໜອງໄດ້ໃນອານາຄົດ ແມ່ນເປັນເບົ້າໝາຍທີ່ຍື່ງໃຫຍ່. ອັນທຳອິດ ທີ່ຄວນພິຈາລະນາ ແມ່ນຂະແໜງການປະມົງໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ ເສດຖະກິດ-ສົງຄົມຫວັງໝາຍປານໄດ ເພື່ອນຈຳເຂົ້າໃນນະໂຍກ່ຽວກັບການຄູ່ມຄອງຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນັ້ນ. ການສະນັບສະໜູນໃນການປົກປັກຮັກສາ ຂີວະນາງພັນໃນອ່າງແມ່ນດີຂອງ ຈຳເປັນຕ້ອງຮັບຮູ້ຄວາມເປັນໃຫ້ໝາຍທີ່ສຸດ. ໃນຄຳຖາມທີ່ກ່ຽວກັບການພັດທະນາແບບຍັງຍືນ ຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງປະໂຫຍດຂອງທຸກພາກສ່ວນ ລະຫ່ວາງ ການປະມົງ, ສົ່ງແວດລົ້ມ ແລະ ຂີວະນາງພັນ. ດີໄປກ່າວ່ານັ້ນ ແມ່ນບໍ່ຄວນໃຫ້ມີພິມແດນລະຫ່ວາງກັນ.

ບົດສະຫລຸບ ແລະ ສະເໜີຄວາມຄິດຄວາມເຫັນ

ເອກະສານອ້າງອີງ

Baird, I.G and B. Mounoupom, B. 1997. Distribution, mortality, diet and conservation of Irrawaddy Dolphins (*Orcaella brevirostris*) in Lao PDR. *Asian Marine Biology* 14:41 48.

Bao, T.Q, K. Bouakhamvongsa, S. Chan, K.C. Chhuon, T. Phommavong, A.F. Poulsen, P. Rukawoma, U. Suntornratana, D.V. Tien, T.T. Tuan, N.T. Tung, J. Valbo-Jorgensen, S. Viravong, N. Yoorong. 2001. Local Knowledge in Study of River Fish Biology: Experiences from the Mekong. Mekong Development Series No. 1, Mekong River Commission, Phnom Penh. Pp.22.

Balzer, T., Balzer, P. and Pon, S. 2002. Traditional use and availability of aquatic biodiversity in rice-based ecosystems. CD-ROM. FAO, Rome.

Coates, D. 1995a. Inland capture fisheries and enhancement: status, constraints and prospects for food security. Report of the International Conference on the Sustainable Contribution of Fisheries to Food Security, 49 December 1995. Kyoto, Japan. Government of Japan. Document No. KC/ FI/95/TECH/3. 85 pp.

Coates, D. 1995b. Implementation of the EIFAC/ICES Code of Practice: Experiences with the evaluation of international fish transfers into the Sepik River basin, Papua New Guinea. P. 160-174. In Philipp D.P., J. M. Epifanio, J.E. Marsden and J.E. Claussen (Editors). Protection of aquatic biodiversity. Proceedings of the World Fisheries Congress, Theme 3. Oxford and IBH Publishing Co. Pvt. Ltd., New Delhi.

Coates, D. 2001. Biodiversity and fisheries management opportunities in the Mekong River Basin. "Blue millennium - managing global fisheries for biodiversity." GEF-IDRC. 3-7 July 2001. World Fisheries Trust, Victoria, Canada. CD-ROM.

Coates, D. 2002. Inland capture fishery statistics of Southeast Asia: Current status and information needs, Asia-Pacific Fishery Commission, Bangkok, Thailand. RAP Publication No. 2002/1. FAO, Bangkok. 114 pp.

Dudgeon, D. 1992. Endangered ecosystems: a review of the conservation of tropical Asian Rivers. *Hydrobiologia* 248:167 - 190.

FAO. 2000. Status of world fisheries and aquaculture.
www.FAO.org

MRCS. 1997. Mekong River basin diagnostic study. Final Report.
MKG/R.97010. Mekong River Commission, Bangkok.

Rainboth, W. J. 1996. *Fishes of Cambodian Mekong. FAO species identification field guide for fisheries purposes*. FAO, Rome 27 colour plates, 265 pp.

Sverdrup- Jensen, S.2002. Fisheries in the Mekong Basin: Status and Perspectives.
MRC Technical Paper No. 6, Mekong River Commission, Phnom Penh. 103 pp.

Sjorslev, J. G. (Editor). 2001. A fisheries survey of Luang Prabang Province, Lao PDR.
LARReC Research Report No. 0001, Vientiane, 54 pp.

Van Zalinge, N. 2003. Data requirements for fisheries management in the Tonle Sap. P. 67-74. In New approaches for the improvement of inland capture fishery statistics in the Mekong Basin. RAP publication 2003/01. FAO, Bangkok, 145 pp.

World Commission on Dams. 2000. *Dams and development: a new framework for decision-making*. Earthscan Publication, London. I-xxxvii + 404 pp.